

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

B i d r a g

til Kundskab om

Frankeriges, Danmarks og Sverriges

indbyrdes politiske Forhold

mellem Aarene 1663 og 1689,

efter franske Legationsberetninger.

Indbydelsesskrivt

til

Höitideligheden ved Soröe Academies Skole

i Anledning af

Hans Majestæt Kongens

Födselsdag den 28de Januar 1823.

AF

Dr. H. F. J. Estrup,

Lector i Historie og Geographie ved Soröe Academie.

Kjöbenhavn.

Trykt i det *Schultziske* Officin.

F o r t a l e .

Under mit Ophold i Paris gjorde jeg mig megen Umage for at faae Adgang til Geheime-Archivet, blev ogsaa længe opholdt ved Haab om at naae mit Önske, og havde til den Ende opgivet Archiverne adskillige Puncter, hvorefter jeg vilde rette mine Eftersögelser, f. Ex. Uhlfelds, Terlons og Griffenfelfs Correspondencer, den offentlige Mening angaaende de danske Hjelpecorps'er, der udmærkede sig i den spanske Successionskrig o. a. Lövtet blev ikke opfyldt, end ikke det, at ville meddele Afskrivter af de derhen hörende Actstykker, og Tiden for mit Ophold i Paris var omsider udlöben. Derimod nöd jeg den önskeligste Frihed i Afbenyttelsen af de historiske Haandskrivter, som gjemmes i det store kongelige Bibliothek sammesteds og i Arsenal-Bibliotheket (*Bibliothèque de Monsieur*). Til Fædrelandets Historie har Klevenfeldt allerede samlet af det förste, og den Efterslæt, som blev tilovers for mig

skal jeg ved en anden Leilighed meddele. Arsenalsbibliothekets Vigtighed og Værd for Historikeren forhøies ved en Samling af diplomatiske Actstykker og Udskriver af franske Gesandters Correspondencer indtil Ludvig XV's Tid. *Flassan* skylder denne Samling det Meste af hans *Histoire de la diplomatie française*. Der findes kuns lidet, som umiddelbar angaaer Danmark, men desto mere, som middelbar berører vore politiske Forhold, for saavidt de have havt nogen Sammenhæng med Frankeriges og Sverriges Forhandlinger indbyrdes. Paa disse middelbare Berørelser har jeg været fortrinlig opmærksom, og jeg meddeler i disse Bidrag Resultaterne for een af de mærkværdigste Epocher i Danmarks diplomatiske Historie, da Souverainitetens Indførelse havde concentreret de efter den ulykkelige svenske Krig gjenfødte Kræfter, meddelt Kronen nye Glands, og da Christian V syntes at ville skabe sin efter Ludvig XIV's Politik. Det er interessant at lægge Mærke til den Kamp, hvori det danske og svenske Hof dengang befandt sig, for at vinde den første Plads i Ludvigs Venskab, hvortil det Ene havde en gammel, arvet Ret, det Andet kuns et snart mere snart mindre sikkert Haab, alt som det forstod at gjøre sig gjeldende. Dog — denne Kamp gjaldt ikke blot Æren af at være Solen nærmest, men ogsaa Fordelen; Christian V ønskede i det mindste ikke at hindres i at gjenvinde hvad der ved Freden

til Roeskilde var tabt, og Carl XI behövede Frankeriges Subsidier og Ludvig XIV som en Stötte for de mindre Besiddelser og for den med ham ved Blodets og Politikens Baand forenede Hertug af Holsten-Gottorp. Ludvig XIV fölte egentlig kuns for Sverrige, men begreb, at Forbindelser imellem sig og de nordiske Hoffer og imellem disse Hoffer indbyrdes kunde være hans Planer nyttige; og dette var egentlig hans Venskab. Dog — jeg vil ikke foregribe Læserne i deres Dom, men kuns tilföie dette, at jeg i dette Skrivt ene og alene har holdt mig til de angivne Kilder, og at jeg med Flid har forsömt at benytte vore egne trykte Hjælpemidler til denne Periodes Historie. Jeg vilde kuns levere deres Anskuelse af Sagerne, som nærmest greb ind i deres Gang.

Indhold.

<i>Fortale.</i>	Side.
§ 1. Ridder <i>Terlons</i> Underhandlinger i Danmark og Sverrige i Aarene 1664 og 1665.....	1
§ 2. Fortsættelse	8
§ 3. Ridder <i>Terlon</i> og Marquis <i>Pomponne</i> , som samvirkende Ambassadeurer ved det svenske Hof fra Februar 1666 indtil September samme Aar	12
§ 4. <i>Pomponnes</i> Underhandlinger i Stokholm efter <i>Terlons</i> Bortgang indtil A. 1671, fortsatte af <i>Vaubrun</i>	17
§ 5. <i>Courtins</i> og <i>Feuquieres's</i> Underhandlinger fra Aar 1672 til 1679	21
§ 6. Fredsunderhandlingerne i Lund fra Begyndelsen af Aaret 1679 indtil Slutningen af samme Aar	29
§ 7. <i>Feuquieres's</i> Underhandlinger i Stokholm angaaende en Alliance-Tractat imellem Frankerige og de tvende nordiske Magter indtil Julii Maaned Aar 1682	45
§ 8. <i>Bazins</i> Ambassade igjennem Danmark til Stokholm. Hans, <i>Michons</i> og <i>Piquetieres</i> Negotiationer fra Aar 1682 indtil Slutningen af 1688	52

§ 1.

I Aaret 1663 skikkede Kong *Frederik III* den beröimte *Hannibal Sehested* til Versailles for at lykønske Kong *Ludvig XIV* med Dauphinens Födsel og Freden med Spanien, og for derefter at fornye Freden med Frankerige. *) Alliancetractaten, som blev afsluttet den 13de Mai s. A. mellem denne Mægt og Danmark, er bekjendt nok. I de hemmelige Artikler, som bleve tilföiede, bestemtes Antallet af de Tropper, hvormed Kongen af Danmark skulde understötte Alliancen, og tillige Subsidierne, hviike den franske Konge skulde betale til deres Underholdning. Man blev enig om, at, hvis end ikke den svenske Konge *Carl XI* vilde tiltræde denne Tractat, skulde dog Kongen af Danmark ikke undlade at holde, hvad han havde lovet; Kongen af Frankerige vilde garantere i saa Fald for ethvert Tab, som deraf maatte flyde. Dersom Danmark blev angrebet af de Svenske, skulde de Franske ikke være forpligtede til at yde Troppe-Succurs eller til at gjøre Diversioner i Sverriges Stater, men blot betale 400000 Rdlr. aarlig, saalænge denne Krig maatte vare. Ikkedestomindre forbandt de Franske sig til en saadan Diversion mod Sverrige, hvis dette anfaldt Danmark, imedens de Danske Tropper maatte være sysselsatte i det tyske Rige imod Overtræderne af den vestphalske Freds Betingelser, og de skulde ikke nedlægge Vaaben, förend Kongen af Danmark var fyldestgjort, og alle de Confoedererede stemmede for Freden.

Denne hemmelige Underhandling imellem Frankerige og Danmark vakte Mistanke hos det svenske Ministerium, da det ikke önskede, at *Ludvig XIV* havde andre Allierede end de Svenske, og frygtede for, at han havde med *Frederik III* indgaaet Forbindelser, som kunde blive Sverrige til Skade.

*) En Fortælling om *Hannibal Sehesteds* förste Ambassade i Frankrige, tildeels öst af andre Kilder end dem, jeg har benyttet, har Hr. Conferenceraad *Moldenhawer* leveret i *Skand. Litt. Selsk. Skr.* 2 B. 1806 p. 170 etc. Heri meddeles tillige flere Oplysninger til at forstaae, hvad der i nærværende Uddrag meddeles angaaende *Corfitz Uhlfeld* efter franske Legationsberetninger.

Imedens man underhandlede om denne Tractat, forelagde *Cambrosius* den 15de April 1663 Ludvig XIV en Note fra Dronningen og Regentskabet i Sverrige, hvori disse, efter at have erklæret, at de kuns ønskede Sverriges Sikkerhed og Fredens Opretholdelse, bade Hans Majestæt, at han, eftersom Danmarks Handlemaade med Grund var dem mistænkt, vilde i Tractaten med denne Krone agte paa, ikke at beröve Sverrige Magt til at lade Tropper fra de svensk-tydske Provindser rykke ind i Danmark i Tilfælde af Krig med dette Rige, uden at dette Skridt derfor maatte ansees for et Brud paa det tydske Riges Fred. De bade derhos Ludvig XIV, at han vilde tilstaae Hertugen af Holsten en speciel Garantie af de Tractater, som denne havde afsluttet med Kongen af Danmark. Kort efter lod Ludvig XIV *Cambrosius* tilstille et Svar paa denne Note, i hvilket han, efterat have prisat Sverriges Önsker for Fredens Opretholdelse, forsikkrede, at Danmarks Hensigter vare de fredeligste, og at det fornemste Öiemed, han selv havde tilsigtet med nærværende Underhandlinger, var at hindre de Danske fra at begynde paa noget imod Tractaterne og at drage dem ud af deres Alliance med det österrigske Huus; han skulde ikke indrykke i Tractaten den Clausul, Sverrige frygtede for, og vilde, hvis denne Krone blev angreben af Danmark, fuldbyrde den Garantie, han i Tractaten til Kjöbenhavn havde lovet.

Da Ludvig XIV i Aaret 1664 havde besluttet at sende en Ambassadeur af bekjendt Duellighed og Redelighed til Norden, lod han sine Öine falde paa Ridder *Terlon*, der baade som Ambassadeur og Mediatcur i foregaaende Fredsforhandlinger mellem Sverrige og Danmark var vel bekjendt med hine Egne og underrettet om de nordiske Hoffers Interesse. Hans Allerkristeligste Majestæt betragtede begge Skandinaviens Konger som sine Venner og Allierede, og, da han var overbevist om, at den gode Forstaaelse imellem begge var nödvendig for at betrygge den offentlige Sikkerhed, saa paalagde han i sin Instrux *Terlon* at bestyrke det Venskab, som han havde mæglet imellem dem. *Terlon* skulde, naar han passerede Kjöbenhavn, takke Kongen af Danmark for den Ambassade, han havde skikket til Versailles, og forsikkre ham, at det franske Hof redeligen vilde opfylde Tractatens Betingelser, og ikke indlade sig med Sverrige i noget, som kunde være disse imod; at det intet ønskede hellere end Freden, men dersom man nödsagedes til at gribe til Vaaben, skulde Kongen af Danmark i Tide blive derom underrettet, paa det at denne kunde yde det, hvortil han havde forpligtet sig. Efterdi det var det vigtigste Öiemed med *Terlons* Afsendelse, at han skulde

bringe Regentskabet i Sverrige til at tiltræde hiin Tractat, saa havde han at meddele det samme med Undtagelse af de hemmelige Artikler, hvilke han ikke turde vise nogen som helst. Det kunde være tilstrækkeligt, at Regentskabet ved Slutningen af en Copie af Pariser-Tractaten undertegnede en Act, ifølge hvilken det forbandt sig til at udføre det, som deri indeholdtes, og til at give Frankerige og Danmark Declarationer. Hvis den sidste Magt ikke vilde nøies med slig Declaration, skulde Terlon faae Frederik III til at sende en Commissair til Stokholm med Fuldmagt at slutte en nye Tractat med Sverrige liig den Parisiske. Ludvig troede *Sehested* mere skikket end enhver anden til dette Kald. Han paalagde Terlon at forsikkre Kongen af Danmark om sit bestandige Venskab, og den Fortrydelse, han fölte over *Corfitz Uhlfelds* Bitterhed; han havde givet Ordre til at lade denne anholde, hvis han fandtes i hans Stater, og fölte en levende Glæde over, at denne Udaad havde givet det Danske Riges Stænder Leilighed til at befæste det nye Arverige (*gouvernement héréditaire*). Han var overmaade tilfreds med det Besög, Kronprindsen af Danmark havde aflagt ham, og anbefalede Terlon, med Flid at underrette ham om den nye Regjeringsform, og om man turde deraf haabe noget til Fordeel for den catholske Religion i Danmark i Tilfælde af, at Kronprindsen af Danmark ægtede en fransk Prindsesse. De Puncter, som dernæst skulde være Gjenstanden for Gesandtens Efterforskninger, var Frederik III's Tanker om at gjenerobre fra Sverrige de tabte Provindser, Fæstningernes og Krigsmagtens Tilstand, Kongens Correspondence med Keiseren, Kongen af Polen og andre Fyrster; hans Prætention paa Byen Hamborg tilligemed den virkelige Aarsag til Misforholdet imellem ham og Hertugen af Holsten-Gottorp. Terlon skulde bevæge Frederik III til at frarsæde sin Svoger Hertug Johan Frederik af Lyncburg hans Anslag paa den polske Throne.

Med Hensyn til Sverrige paalagde Ludvig XIV i sin Instrux Terlon at bevidne Regentskabet: at hans Konge gjerne vilde meddele det den med Danmark i foregaaende Aar sluttede Tractat, hvilken fornemmelig havde til Formaal at sikkre Sverriges unge Konge i hans Mindreaarighed en fredelig Besiddelse af Provindserne Skaane, Halland, Bleking, Bahuus og af alle de Fordele, som vare vundne over Danmark, og saaledes at bringe Sagerne i den Stand, at Sverrige, hvis det blev nödt til at operere i Forening med de Franske i Tydskland, intet havde at frygte af Danmark, der endog var bleven forpligtet til at forene sine Stridskræfter med Frankeriges og Sverriges. Terlon skulde desuden gjøre Re-

gentskabet den Bemærkning, at Tractaten med Danmark betragtedes som ufuldbyrdet, indtil det svenske Hof havde givet sit Samtykke til de Betingelser, hvilke hans Konge havde fastsat til Fordeel for det og den fælleds Sag. Han skulde bringe Hoffet til at tiltræde Tractaten, men vel vogte sig for at meddele de hemmelige Artikler.

Med denne Instrux, hvis Indhold i det Væsentlige Danmark betræffende her er meddeelt, afreiste Ridder Terlon til Kjöbenhavn, hvor han ankom den 30te October 1664, holdt sit Indtog den 1ste November, og, efterat have opholdt sig 3 Dage i Ambassadeur-Hotellet, havde sin offentlige Audience hos Frederik III. Denne Audience gik bort under Complimenter angaaende den til Frankerige skikkede Ambassade, Tractaten og Opdagelsen af Uhlfelds Sammensværgelse. Nogle Dage efter holdt den engelske Ambassadeur sit Indtog, ved hvilken Leilighed Rigets Marsk overlod denne hele Bagsædet i Vognen, endskjönt han ved Terlons Indtog havde taget Plads ved Siden af denne. Terlon besværede sig for Ceremonimesteren over, at der var beviist ham mindre Ære end Engellands Ambassadeur. Da Frederik III derfor den 8de November forundte Terlon en privat Audience, begyndte han med at sige: at han havde erfaret, at Ridderen ikke var fornöiet med sit Indtog; at man deri havde fulgt Skik og Brug, og at man i Danmark behandlede Ambassadeurer paa samme Viis som de danske Ambassadeurer bleve behandlede ved de respective fremmede Hoffer. Endelig tilbød han Terlon, hvis han det vilde, en anden offentlig Audience paa den Maade, han maatte ønske samme. Men Terlon vilde ikke tage imod Tilbudet uden hans Konges Befaling. Derefter talte Terlon först om den Tractat, som Frankerige nylig havde sluttet med Churfyrsten af Brandenburg, og betydede derved, at Sagens Tilendebringelse var et Værk af det danske Hofs Mægling, og at hans Konge af disse Bestræbelser havde erfaret ikke blot, at den danske Konge var hans Ven, men ogsaa vilde skjenke ham Venner. Frederik III hørte dette med megen Fornöielse. Terlon gjentog nu, hvad Ludvig XIV havde ladet sig forlyde med for Sehested angaaende den lyneburgske Hertug Johan Frederiks tilsigtede Ophöielse paa den polske Throne; hans Konge ønskede intet hellere end at være til Tjeneste, hvis Hertugen af Englands Plan aldeles strandede; men imidlertid fandt han alle officia, som anvendtes for en fremmed Prinds, skadelige for den Plan, han havde lagt for en Prinds af eget Blod. Kongen af Danmark svarede derpaa, at han ikke havde skrevet eller vilde skrive til Polen i denne Anledning. Endelig fortalte Terlon: at hans Konge

havde exileret Hr. *Sorbiere* for at have skrevet til Grev Uhlfelds Priis i sin engelske Reises Beskrivelse, og at han ligeledes havde ladet Hr. *de la Roche Tudesquin* arrestere, fordi han var bleven anklaget for at have havt Deel i Grevens Sammensværgelse. Frederik bevidnede herved, at han var fyldestgjort ved Kongens forbindelige Fremgangsmaade i denne Sag, og bad om Naade for Begge. Som en Følge af denne Forbön blev kort efter baade *Sorbiere* og *Tudesquin* beaaadede af Ludvig XIV.

Den 14 Nov. havde Terlon endnu en hemmelig Audience hos Frederik III, hvori denne forsikkrede, at, langt fra at modsætte sig det franske Hof's Plan at spille den polske Krone i Hænderne paa Hertugen af Enghien, vilde han endog dertil være behjælpelig; han ønskede, at Ludvig XIV kunde sikke sig for Churfyrsten af Saxen; og vilde ligeledes gjerne bidrage sit hertil; han yttrede det Forlangende, at Handelstractaten angaaende Indførselen af fransk Salt (hvorom den samme Courtin, der tilveiebragte Frankerige en fordeelagtig Handelsforbindelse med Sverrige, nu underhandlede) maatte komme i Stand. Endelig tilkjendegav Kongen sit Önske, med Terlon at sende Sehested til Stokholm for at negotiere med det svenske Hof om at tiltræde den forhen omtalte Pariser-Tractat. Men da Terlon kjendte Sehested som en fremfusende Mand og paastaelig i sine Meninger, og desuden frygtede for, at en i Fælleddskab foretaget Reise vilde gjøre de Svenske Forbindelsen mellem Danmark og Frankerige mistænkelig, saa afvendte han for denne Gang Sehesteds Afsendelse, idet han forestillede Frederik III, at denne Mand vilde være H. M. til større Nytte ved Siden af hans Throne, og at det var nok, hvis han kom til Stokholm i Tilfælde af, at den svenske Konge ikke paa anden Maade kunde bringes til at tiltræde Tractaten.

Terlon trængte nu paa sin Afreise til Stokholm, og Kongen af Danmark beordrede den 2 Dec. en Galley, der skulde føre ham til Helsingborg, og lod ham paa Overfarten salutere af hele den danske Flaade og af Batterierne ved Havnen. Han blev i en Miils Distance escorteret af 14 smaae Galeyer, hvilke, da de vendte tilbage, hilsede Ambassadeuren hver med trende Salut-Skud.

Terlon havde i Stokholm adskillige Conferencer med Regentskabet, under hvilke han erklærede, at hans Konge havde sluttet hiin Tractat med Danmark blot for at drage denne Magt ud af Forbindelsen med Österrige, og at Garantien for Fredsslutningerne til Roeskilde og Oliva forblev derved urokkelig. Grev Tott svarede Terlon: at hans Konge var Frankerige meget forbunden derfor, og

intet ønskede hellere end en evig Fred med Danmark; han bad imidlertid, med Hensyn til Følgevitigheden af Samtalens Indhold, Terlon om at meddele sig samme skriftlig. Terlon samtykkede heri efter at have taget Löfte af Regentskabet om, ikke at lade Sagen komme ud blandt Fclck. Ludvig XIV forbød dog Ridderen, for Fremtiden at give Medunderhandlerne noget skriftligt, med mindre han var nödt dertil, og at indlade sig i noget, der ikke stemmede overeens med den i Frankerige brugelige Underhandlingsmaade, Terlon forestillede Commissairen, at Kongen af Danmark vilde tiltræde Rhin-Alliancen, naar det svenske Hof lod sine Tanker vide angaaende Paristractaten, og han derom havde meddeelt Fyrsterne i det Rhinske Forbund det Fornödne. Commissairen svarede hertil: at den svenske Konge slet ikke tvivlede om Frankerigs velmeente Hensigter med omtalte Tractat; men det forekom dem, at man ved at stipulere en Trophe-Forening havde begyndt med det, hvormed man burde ende, eftersom Tractater maatte gaae forud for dette og have et bestemt Öicmed; de fandt det uden en Smule anstödligt, at man havde indbefattet de Svenske i en Tractat, uden at underrette dem derom för længe efter, hvilket ikke var at betragte dem som sande Venner.

Den 22 Febr. 1665 fortsatte Grev Tott i en Discours för Terlon denne Materie: Kongen af Sverrige var vel tilfreds med de Forholdsregler, der vare tagne för at löse Danmark ud af dets gamle Forbindelser, hvilke var Sverrige ligesaa skadelige som Frankerige; han delte saa ganske det franske Hofs Mening, betræffende de Sikkerheder, Kongen af Danmark maatte kunne gjøre Fordring paa, at han var beredt til at give sit kongelige Ord paa at opretholde Venskab og god Forstaaelse med denne Fyrste. Men Foreningen af danske Tropper med de Svenske, som var foreslaet i Tractaten, satte det svenske Hof mere i Forlegenhed end alt det andet, ikke blot fordi de Danske vare nylig forligte og gjenvundne Venner, men ogsaa fordi Mistroe lettelig vilde snige sig ind blandt Tropperne som en Følge af Tvistigheder, der kunde reise sig imellem Cheferne angaaende Commandoen og Qvartererne. Naar den danske Konge forbandt sig til en Garantie af de vestphalske Tractater med Hensyn til de Brud derpaa, som Fremtiden kunde medføre, saa maatte en saadan Tractat dels synes unyttig, (eftersom de tvende Kroner i Forbindelse med deres gamle Allierede vare mægtige nok til at haandhæve Tractater) dels kunde Unionen let bringe de andre Fyrster paa de Tanker, at Frankerige, Sverrige og Danmark havde andre

Öiemed end at overholde hiin Fred. Denne Mistanke kunde bevæge dem til at samtykke i den *bestandige Væbning*, hvortil man opmuntrede dem, med Keiseren i Spidsen som Directeur for Rigshæren.

Terlon svarede paa disse Forestillinger: at Frankeriges Tractat med Danmark netop tjente til en Sikkerhed, naar de Franske og Svenske vilde foretage sig noget som helst i Fælledskab. Man behövede ikke at være forlegen over den Ialousie, som Forbindelsen mellem de tre Kroner kunde vække hos Keiseren, der ikke haade brugt denne Forsigtighed, da han drog Churfyrsten af Brandenburg over paa sit Partie. Frankerige og Sverrige vare i Virkeligheden mægtige nok til alene at overholde den vestphalske Fred; men dersom Keiseren satte den Beslutning igjennem, at decretere en bestandig Væbning for det tydske Rige, for hvilken han skulde staae i Spidsen, saa var det raadeligt at drage saamange Fyrster som mueligt over til den gode Sag, i Særdeleshed en saa anseet Fyrste som Kongen af Danmark. Man maatte ikke gjøre Vanskeligheder for Foreningen af de svenske Tropper med de Danske paa Grund af den sædvanlige Ialousie mellem Cheferne; Frankerigs og Sverriges Armeer havde under de sidste Krige i Tydskland ageret efter en fælleds Plan, og ligesaa næsten hele Christenhedens Magt i Ungarn. Man vilde finde Middel til at jævne Tvistighederne, og, om saa skulde være, bruge de danske Tropper til en anden Diversion. Hans Herre skulde garantere for, at ingen Ulykke skulde hændes.

Herimod bemærkede de svenske Commissairer: at Maaden, hvorpaa Tractaten med Danmark var afsluttet, Tropicforeningen, som deri var bestemt, og Kronernes forskjellige Interesser vel fortjente og fordrede en Forbindelse mere skikket til at danne et almindeligt Möde, i hvilket man kunde blive enig om alle de Ting, Tractaten indholdt, om de Clausuler, som ikke vare synderlig overensstemmende med den vestphalske Fred, eller som idetmindste fortjente videre Oplysning. Man maatte nöiagtig omhandle, hvad der angik Sverriges og Danmarks Sikkerhed, og den Maade, hvorpaa Krigen kunde föres i Tydskland i Fællig med Frankerige og de andre Allierede. Dersom paa den anden Side Frankerige, Sverrige, Danmark og de andre Fyrster, som vilde være indbegrebne i denne Alliance, foranstaltede et Möde, vilde Sagen ikke kunne blive skjult, og de övrige Fyrster deraf tage Anledning til at slutte sig nærmere til hinanden. Det vilde derfor maaskee være bedst at udsætte Sagen til en beleiligere Tid, og at de

tvende Konger da forud meddelte hinanden alle Omstændigheder for at kunne virke eendrægtigen og vise, at de ikke havde Hemmeligheder for hinanden.

Den 25 Febr. 1665 kom de svenske Commissarier til Terlon og overrakte ham deres Svar skriftligen med den Forsikkring, at deres Konge intet ønskede hellere end en venskabelig Forbindelse og stadig Fred med Kongen af Danmark. Man kom overeens om, ikke at meddele det danske Hof af dette Svar uden netop den Artikel, som angik samme. Da Terlon frygtede for, at et længere Ophold i Sverrige kunde vække Mistanke i Danmark, saa tog han Afsked i en Audience den 15 Marts. I en Conference, han Dagen før sin Afreise havde med Storkantsleren, med Björnkrou og Tott, lod man ham forstaae, at han kunde give Kongen af Danmark al den Garantie, han vilde; men tillige, at de havde en Anelse om, at Tractaten med Danmark indeholdt hemmelige Artikler. Terlon søgte at betage dem denne Formodning saa meget, han det kunde.

§ 2.

Den 12te April passerede Ridder Terlon Sundet og kom til Helsingör, hvor den danske Ceremoniemester ventede paa ham med Kongens Vogne. Den følgende Dag reiste han til Kjöbenhavn, escorteret af en Esqvadron Ryttere, og blev ved sin Ankömsst saluteret fra Citadellets og Stadens Volde.

Den 14 s. M. fremsatte han i en privat Audience for Frederik III Resultatet af Underhandlingerne i Stokholm, Tractaten betræffende. Kongen svarede: at han med Hensyn til den svenske Declaration overlod Sagen ganske til det franske Hofs Skjönnende, holdt sig til Tractaten og var aldeles ubekymret ifölge den Liid, han satte til den franske Konge. Da Rygtet gik, at Regentskabet i Sverrige hemmelig anholdt hos Frederik III om en nöie Alliance med Kong Carl XI, og at Danmark var i Begreb med at slutte Forbund med England imod Generalstaterne, som Hoffet i Kjöbenhavn var meget misfornöiet med; saa søgte Terlon endnu en Audience hos Kongen, og priste hans Omhyggelighed i at efterforske de Svenskes Sindelag, om de virkelig, som man maatte troe, handlede ærlig; men bad Kongen vogte sig for, at de ikke skulde afdrage ham fra Forbindelsen med Frankerige ved særskilte Tractater, for hvilke der ikke vilde være nogen Garantie. Frederik forsikkrede nu, at han intet vilde foretage, som Frankerige ikke entreerede i og kunde være Garant for, og at han vilde give Underretning om alt, hvad der i denne Sag maatte forhandles. Terlon tog derpaa til Orde angaaende Tractaten med England; Damarong, sagde han, kom paa Gene-

ralstaternes Vegne for at gjøre Ende paa Tvistighederne og give Kongen af Danmark Satisfaction. Naar dette var tilendebragt, vilde man stræbe at skaffe Kongen af England Fyldestgjørelse ved en Tractat. Det franske Hof vilde ugjerne finde sig i Hollands Undergang, der ikke stemmede med dets Interesse. Frederik III svarede hertil: at denne Stats Undergang ikke var til Fordeel for nogen; men at Generalstaterne vel fortjente en Revselse. Dog vilde han ikke indgaac i nogen Forbindelse med England uden derom at underrette den franske Konge, efter hvis Fremgangsmaade han ganske vilde rette sin, overbeviist om sammes Bestræbelser for at gjenoprette Freden overalt, i Særdeleshed mellem England og Holland. Terlon priste Kongens Forsæt, som svarende til den Erkjendtlighed, han skyldte Holland for de i den sidste Krig mod Sverrige udviste Tjeneste.

Ludvig XIV sendte den 30 Junii Ridderen tvende nye Instruxer, der i Særdeleshed angik Tvistighederne imellem England og Holland. Terlon skulde takke den danske Konge for hans nylig givne Forsikringer. Den Seier, de Engelske for kort siden havde vundet over Hollænderne, lod befrygte, at de kunde gjøre sig til Herre over alle Have. Alle Magter, hvis Fordeel en sikker Handel var, burde forene deres Bønner og Bestræbelser for at bringe Kongen af Storbritannien til strax at forlige sig paa billige Vilkaar. Han (Ludvig XIV) havde givet sin Ambassadeur i London Ordre til at erklære, at han ifølge sin Alliance med Generalstaterne maatte staae disse bi, ifald Freden ikke kunde komme i Stand. Han tvivlede heller ikke paa, at jo Kongen af Danmark tog den samme Beslutning, da han havde samme Forpligtelse og samme Interesse; det vilde derfor være hensigtsmæssigt: hvis Kongen uopholdelig, om muligt, sendte en Mand med Character af Ambassadeur til London for i Samfund med de franske Ambassadeurs at mægle Fred og udstæde ligedanne Declarationer til Fordeel for Hollænderne. Terlon skulde tilkjendegive det danske Hof: at han ligeledes havde Ordre til at forlange af de Svenske, at de foranstaltede en lignende Mission og bragte Generalstaternes Gesandt til at fyldestgjøre Danmark i Anledning af dets Besværing. Han skulde endvidere bevidne samme Hof hans Herres Misfornøielse over de Vanskeligheder, Regentskabet i Sverrig gjorde ved at tiltræde den fælleds Tractat: han var beordnet til at gjentage for de Svenske Anmodninger herom, saa vel tilfreds det franske Hof end var med Sverriges Tilböielighed til at knytte en nøiere Forbindelse med Danmark; i ethvert Tilfælde vilde Fran-

kerige troligen opfylde det, hvortil det ved Tractaten havde forpligtet sig. For at hæve een af de Vanskeligheder, som vare de Svenske i Veien for at indlade sig paa Alliancetractaten, maatte Terlon forsøge at gjøre det danske Hof villigt til at lade den Clausul fare, efter hvilken det ikke var forbundet til at tage Deel i de Krige, som Overtrædelsen af de vestphalske Tractater maatte føde af sig. Det franske Hof meente ligesaa at kunne jævne den anden Vanskelighed, der angik Tropheforeningen, dersom de Svenske virkelig havde i Sinde at indgaae en nærmere Forbindelse med de Danske, for at begge Magter kunde gjøre sig til Herrer over Östersöen.

Instruxen böd derefter Terlon at gaae til Sverrige og skaffe sig Underretning om den Tractat, Regentskabet nylig havde afsluttet med Kongen af Storbritannien; dersom han ikke kunde erholde en Meddelelse deraf, skulde han forudsætte, at den kuns angik Handelen, og i denne Forudsætning betyde det svenske Hof den Interesse, det havde i, at England ikke bragte Hollaud under Aaget og gjorde sig til uindskrænket Herre over Havet; det burde desaaarsag i Skynding sende en Ambassadeur til London som overordentlig Gesandt, og der afgive samme Erklæringer, hvortil han i Danmark havde opfordret, nemlig, at Sverrige i Tilfælde af Krigens Fortsættelse nödsagedes til at yde Holælenderne Bistand enten ved at lade dets Flaade støde til den danske for at spærre Englænderne Sundet, igjennem hvilket disse hentede deres Skibsfornödenheder, eller paa anden Maade, hvorom man vilde komme overeens. Det franske Hof skulde til Gjengjeld bevæge Generalstaterne til at fyldestgjøre Sverrige angaaende de paa Guineakysteu tagne Skibe.

Da Terlon havde modtaget Kongens Befalinger, meddelte han Frederik III samme i en privat Audience, og da denne önskede en skriftlig Meddelelse, for at kunne svare desto nöagtigere, overrakte han ham tvende Memoirer, den ene betreffende de Vanskeligheder, Sverrige gjorde ved at tiltræde Tractaten, den anden betreffende Stridighederne imellem Kongen af Storbritannien og Generalstaterne. Den fölgende Dag havde han en Conférence med Sehested og Gabel, Rigets Marsk og Kantsler, og forsikkrede dem, at det franske Hof vilde gjøre sit til, at Generalstaterne fyldestgjorde deres Konge og Herre; men at denne til Fredens Gjenoprettelse maatte sende Gesandter til Haag, og i Tilfælde af Fredsbrud ikke vægre sig for at tage samme Partie som Frankerige. Terlon mindede oftere Kongen og hans Ministre om Svar paa hine Memoirer med Betydning, at

han kuns ventede herpaa for at vende tilbage til Sverrige. Det var forgjeves, at han henvendte sig til Dannrong, den hollandske Gesandt, for at tilveiebringe den omtalte Satisfaction; eftersom denne ingen Fuldmagt havde i saa Henseende og henviste Sagen til Haag. Ridderen beklagede sig for de danske Ministre over, at Kongen af Danmark for kort siden havde sluttet en Handelstractat med England, uden derom at underrette det franske Hof. Denne Anke bidrog til, at man meddeelte Terlon samme tilligemed den defensive Alliancetractat, som Sverrige havde indgaaet med England, og hvortil man önskede Danmarks Tiltrædelse; man meddelte ham endogseæ alt det skrivtliche Tilbehör, som man skikkede *Gjoe*, den danske Resident ved det franske Hof.

Endelig overbragte Sehested og Secretair Biermann Ridder Terlon det danske Hofs Svar af 10 August 1665. Deri blev bemærket, at det for det fælleds Bedstes Skyld havde været önskeligt, om Sverrige for at betage al Grund til Mistanke havde tiltraadt den med Frankerige sluttede Tractat; der var ingen Sandsynlighed for, at denne Magt blot af de tvende Aarsager, den havde anfört, vægrede sig herfor; den havde vigtigere Grunde, som endnu stode ved Magt, hvorfor den ikke vilde indblande sig i Handlerne vedrörende de muelige Brud paa den vestphalske Fred, saavel fordi de turde være mange, som fordi de vare ubekjendte. Man bad Ridderen, ved hans Ankomst til Sverrige at erkjendige sig, om de Svenske, hvis man gav Slip paa Clausulen, vilde underskrive de övrige Betingelser i Tractaten. De Uleiligheder, som kunde flyde af de danske Troppers Forening med de övrige Allierede, vare hævede ved Danmarks Tiltrædelse til Rhinforbundet, og de Stridigheder, som denne Sag kunde föde af sig, vilde kunne jævnes ved fælleds Overeenskomst mellem de tre Konger. Iövrigt takkede man Kongen af Frankerige for hans Bekræftelse paa at ville opfylde Tractaten, om end ikke Sverrige sluttede sig til den; Kongen af Danmark vilde paa sin Side gjöre det samme. Med Hensyn til Krigen imellem Kongen af Storbritannien og Generalstaterne priste man det franske Hofs fredssommelige Bestræbelser, og lovede, uagtet Generalstaternes slette Opförsel gav god Föie til at gjöre fælleds Sag med deres Fiender, at man i Tillid til Lövtet om Satisfaction vilde sende en Minister til Holland og maaskee over Frankerige til Engeland, for i Forening med de franske Ambassadeurer at tilveiebringe et Forlig; man haabede, at disse Ambassadeurer ligeledes vilde vise den afskikkede Minister Oprigtighed i Meddelelser. — Kongen af Danmark ledsagede dette Svar

med et Brev til Ludvig XIV, hvori han bad denne bringe Hollænderne til at gjøre ham Fyldest.

Terlon ønskede ingen offentlig Afskeds-Audience, medmindre man overlod ham det bageste Sæde i Vognen alene, og da man spurgte ham, om han vilde love de danske Ambassadeurer i Frankerige lignende Omgængelse, svarede han: at han vel ikke kunde love dette, men at man vilde behandle dem ligesaa gunstigt som nogen anden Magts Ambassadeurer. Efterat Frederik III havde givet sit Minde, havde Terlon sin Afskeds-Audience den 27 August paa den Maade, han havde forlangt. De tvende Herrer, som i Kongens Vogne førte ham til Audiencen, satte sig begge paa Forsædet. Ridderen forlod Kjøbenhavn den 1ste September, og aldrig viste man nogen Ambassadeur større Ære; man hentede ham i Kongens Vogn for at føre ham til Havnen, hvor han indskibede sig paa Kongens Galley, under Ledsagelse af flere Galleyer med Flag; han passerede forbi Flaaden, der saluterede ham med alle dens Kanoner paa samme Maade som Havnens Fæstninger.

Terlons paafølgende Underhandlinger i Sverrige vare temmelig frugtesløse. Man var for opbragt imod Generalstaterne til at ville mægle Fred for dem. De svenske Commissairer priste den danske Konges Hensigter med Tractaten; men modsatte sig dog de danske Troppers Samvirkning med de Svenske. Sverrige og Frankerige, meente de, havde arbeidet saameget for Tilveiebringelsen af den vestphalske Fred, og de burde nu ikke med en Tredie dele den Ære at være Garant for samme. Derimod udlode de sig i de bestemtteste Udtryk om deres Konges Önske at leve i god Forstaaelse, vel endogsaa at træde i nøie Forbindelse med Kougen af Danmark.

§ 3.

Endskjönt Ludvig XIV var overmaade vel tilfreds med Ridder Terlons Tjenesteiver og Duelighed, saa troede han dog, at Een ikke var tilstrækkelig til at lede saa vigtige Underhandlinger, og lod sine Öine falde paa *Arnaud & Andilly de Pomponne*, Medlem af hans Conseil, for at hetroe ham i Forening med Terlon Styrelsen af Anliggenderne, og paa det at denne med mere Anseelse kunde træde frem som Underhandler, forundte han ham Character af overordentlig Ambassadeur ved det svenske Hof.

I den Instrux, som blev Pomponne given, yttrede Ludvig XIV: at han hidtil bestandig havde nægtet Hertugen af Holsten-Gottorp den Garantie, han

ofte havde anholdt om, hvad angik hans Interesse i de sidste Tractater mellem Sverrige og Danmark; imidlertid maatte dog Ambassadeuren love en saadan Garantie, saafremt Sverrige vilde erklære sig for Generalstaterne imod England og angribe Biskoppen af Mynster for at tilintetgjøre dennes Armeé, eller det vilde forene sig med Frankerige imod det österrigske Huus i Striden angaaende den franske Dronnings Arveret til de flanderske Provindser, eller ogsaa det vilde laane Kongen 3000 Ryttere at bruges i Polen. Sverrige attraaede Besiddelsen af Bremen; men Ludvig befalede sine Ambassadeurer, saameget mueligt at undvige denne Post for Danmarks, Hollands og de övrige Allieredes Skyld.

Ludvig XIV medgav derhos Pomponne et Compliment-Brev til Kongen af Danmark, og vilde, at han paa Gjennemreisen skulde hilse paa denne Monark uden Ceremonie og sige ham: at, da den engelske Konge havde erklæret, ikke at kunne laane Öre til noget Forlig med Generalstaterne uden dertil at indbyde de Allierede, og blandt andre Kongen af Sverrige, saa var han (Pomponne) beordnet til at erkyndige sig om, hvilke Forpligtelser denne Fyrste havde paataget sig mod England, og at gjøre sig Umage for, at de Svenske ikke toge Englands Partie og forbløve i Neutralitet med de tvende Nationer. Tillige skulde Pomponne melde Frederik III, at Underhandlingerne angaaende den fra Hollænderne afæskede Satisfaction ved Frankeriges Bestræbelser snart vilde tilendebringes med alle mulige Fordele for Danmark. Med denne Instrux kom Pomponne til Kjöbenhavn den 5 Februari 1666, og rettede sig derefter i alle Dele. Hans Underhandlinger i Sverrige toge deres Begyndelse i Marts Maaned.

De store Rustninger, Kongen af Danmark foranstaltede til Lands og Vands for at hjælpe Hollænderne, opvakte stor Mistroe og Skinsyge hos Hoffet i Stockholm og satte Gemytterne i en saadan Bevægelse, at man erklærede sig lydt for at ville angribe ham. En saadan Erklæring gav ogsaa Storkantsleren Ambassadeuren i en Conference den 12 Marts: Sverrig maatte ogsaa ruste sig paa sin Side, endog bryde med Danmark for at opfylde den med England sluttede Tractat. Man indsaae vel, hvilke Garantier dette Brud vilde drage efter sig; men de Svenske kunde hverken bryde deres Ord eller udsætte sig for en Overrumpling af de Danske, imod hvilke de til enhver Tid havde Grund til at være mistroiske. De vilde ogsaa exequere deres Tractat, som forbandt dem til Bistand mod alle Englands Fiender med Undtagelse af Frankerige. Da Hollændernes Uretfærdig-

heder havde bragt Sverrige paa Modpartiets Side, saa maatte Danmark enten som det blive inden for de defensiva Tractaters Grændser, eller ogsaa vente sig Krig.

Ambassadeuren forestillede Storkantsleren: at Sverrige ikke havde videre Forpligtelser mod England, naar Hollænderne ydede den Satisfaction, hvortil de vare beredvillige, og at Frankerige ikke kunde taale, at man berövede sig en Allieret eller gjorde sig samme unyttig ved at paaföre Krig. Storkantsleren blev dog ved sin förste Mening, og paastod, at det var lige fordeclagtig for Frankerige, Danmark og Generalstaterne, at Kongen af Danmark lod det blive ved en Defensiv-Tractat. Det samme yttrede de svenske Commissairer, stöttende sig paa den hos dem gjeldende Statsmaxime, at paaföre Danmark Krig, förend dette efter en mächtig Rustning satte sig i Stand til at paaföre Sverrig den. Ambassadeurerne lovede at gjöre deres Herre Rede herfor,

Naar Ambassadeuren siden paaskyndede Tractatens Afslutning med Frankerige, gjorde Grev Tott det bestandig til en Betingelse, at man fremfor alt maatte reglere Artiklen Danmark angaaende, af hvilken alt det övrige hængte, efterdi uden den Sverriges Vaaben kunde vendes imod de Franske ifölge Garantien.

Storkantsleren forlangte, for at betage det svenske Hof al den Mistroe mod Danmark, hvortil det var beföiet: at Ambassadenrerne skulde give ham et skriftligt Löfte om, at Ludvig XIV, hvis Danmark foretog sig noget fiendtligt mod Sverrige, selv skulde ansee sig som fornærmet og bruge sin Magt til at drive Fornærmelsen tilbage. De gjorde ingen Vanskeligheder derved, og, efterat Danmark og Hollands Ministre havde billiget det, overgave de ham det skrevet den 2 April; men bemærkede deri, at deres Konge tillige havde lovet Danmark Garantie imod alle og enhver, som maatte angribe det under nærværende Krig. Storkantsleren fandt, at hiin Artikel var meget tjenlig til at sikkre Sverrige, men at den dog ikke raadede Bød paa den Forpligtelse, Sverrige havde indgaaet med England: at gribe til Vaaben mod Danmark, hvis dette forbandt sig med Generalstaterne. I en skriftlig Erklæring, de svenske Commissairer overgave Ambassadeurerne, bade de, man vilde löse denne Knude, erkjendende, at Fred i Norden og Alliance med Frankerige tjente til Sverriges Gavn.

Ludvig XIV var overmaade forändret og misfornöiet over de Vanskeligheder, de Svenske skabte for at hindre Kongen af Danmark i at efterkomme Tractaten, som var indgaaet med Generalstaterne, og uden den Agtelse, han bar for de Svenske, skulde han ved een eller anden rask og kraftig Beslutning have til-

hændegivet sin Harme. Imidlertid den Forbindelse, som i næsten 40 Aar bestod imellem det franske og det svenske Hof, bevægede ham til at tage sagtmodigere Forholdsregler. Han gav altsaa *Estrades*, hans Ambassadeur i Holland, Ordre til at forsøge paa at stemme Generalstaterne for det Forslag, de Svenske havde gjort, og at lade Danmark forblive ved en Defensiv-Tractat. Pomponne og Terlon skulde paa deres Side gjøre gjeldende det Hensyn, deres Herre tog til Sverrige, idet han blot for at tilfredsstille denne Krone vilde berøve sig den Fordeel, han under Krigens Fortsættelse kunde drage af Danmarks væbnede Magt. I Tilfælde, at Sverriges Forslag ikke maatte have været oprigtig meent eller at det skulde have fattet den Plan at anfaldt Danmark under Paaskud af den Haager-Tractat, havde Ambassadeurerne at betyde det svenske Hof, at deres Konge ifølge den Garantie, han havde lovet Kongen af Danmark, agtede at forsvare denne af al sin Magt, og at intet Hensyn til Interesse vilde kunne bringe ham til at svige sit Ord. Den samme Erklæring havde *Lionne* *) paa Kongens Befaling gjort den svenske Minister i Paris *Puffendorf*.

Den Maade, hvorpaa *Lionne* havde talt med *Puffendorf*, voldte Regentskabet i Sverrige megen Bekymring, og Freden imellem Biskoppen af Mynster og Generalstaterne lod det endnu mere fortryde, at man havde udladt sig mod Kongen af Danmark i altfor overilede og stolte Udtryk, eftersom man dog ikke for nærværende Tid saae sig i Stand til at fuldbyrde Trudslerne; nu da alle Generalstaternes Allierede havde frie Haand til at komme Kongen til Hjælp. Ludvig XIV tillod Ambassadeurerne at tilbyde de Svenske en Sum af 100000 Rdlr. aarlig i 5 Aar, ifald de vilde tilståde Kongen af Danmark at exequere den Haager-Tractat; men Ambassadeurerne fandt det siden ikke fornødent at benytte Tillaelsen. I en Samtale, som Pomponne nogen Tid efter havde med Storkantsleren, viste denne mere Böielighed, og yttrede blot det Önske, at Danmark kunde bevæges til, nogle Maaneder at udsætte sine Krigsforetagender, for nemlig at oppebie Udfaldet af den svenske Ambassade, der skulde mægle Fred, og for at vinde Tid til nogenlunde at drage sig ud af Sagen med England, Pomponne svarede,

*) *Hugues*, Marquis de *Lionne*, besörgede som Statssecretair det udenlandske Departement i Frankerige indtil Aaret 1670. Han blev i denne Post efterfulgt af *Simon Arnaud de Pomponne*, der fratraadte Statssecretariatet Aaret 1679 og havde til Eftermand den store *Colberts Broder*, *Charles Colbert de Croissi*. Det er disse tvende *Ministre*, hvis Navne jevnlig ville forekomme i disse *Memoirer*.

at hans Hof af Venskab for Sverrige maaskee vilde forstaae sig dertil, men Holland neppe, saasom denne Magt derved blottede sig for den öieblikkelige Hjelp, den ventede sig af Danmark.

Grev Tott forelæste Ambassadeurerne en i Senatet affattet Beslutning, ifølge hvilken Sverrige billigede den Garantie, Ludvig XIV havde tilstaaet Danmark, vilde forene sig med Frankerige for at bringe Freden i Stand, og, hvis samme ikke opnaaces, slaac sig til det Partie, der ikke forkastede billige Vilkaar. Man bad imidlertid den franske Konge i 3 Maaneder at hindre Danmark fra at gaae offensivt til Værks; man vilde borge for, at England i dette Tidsrum intet skulde foretage sig mod denne Magt, og bad endelig Ambassadeurerne at stemme den hollandske Minister *Isbrand* for den Middelvei. Men *Isbrand* var ubevægelig, forlangte, at Sverriges Neutralitet skulde være den første Betingelse, og lod derhos forstaae, at Danmark ved en hemmelig Tractat var forbunden til at lade sin Flaade støde til Generalstaternes. Ludvig XIV misbilligede tillige det sidste Forslag fra Sverriges Side og beklagede, hvis han skulde sættes i den Nödvendighed at bryde et Venskab og en Alliance, der hidtil havde været ham saa kjær. De Svenske bedrövedes meget over dette Svar.

Pomponne var af den Mening, at Tractaten med England ikkuns forpligtede Sverrige til at stille 4000 Mand Hjelpetropper, men ikke til at bryde med Danmark; Storkantsleren derimod meente, at Tractaten forbandt Sverrige til at staae de Engelske bi af alle Kræfter imod en Tredies Angreb. Dog troede han, at man kunde bruge den maaskee forestaaende Krig med Rusland som et Paaskud for ikke at bryde med Danmark, saasom man maatte undvære en Deel af Tropperne i Lifland. Dette forandredes siden derhen, at, hvis Russerne angrebe Sverrige, saa vilde man ikke bryde med Danmark; men at man ikke i denne Anledning kunde give nogen skriftlig Erklæring eller gribe hiint Paaskud for ikke at opfylde sine Forpligtelser imod England. Med en saadan Erklæring kunde Frankerige, Danmark og Holland naturligviis ikke være tilfredse.

Endelig blev Sagen tilendebragt den 8 Junii i en Conference, som Ambassadurerne havde med Storkantsleren, Grev Tott og Biörnkloe. Disse svenske Ministre tilböd vel deres Ord til Sikkerhed; men da de ikke vilde give det positivt skriftligen saaledes, som Ambassadeurerne önskede det, saa blev man enig om, at Grev *Königsmark* skulde give Ludvig XIV Forsikkringen mundtlig, og at Kongen af Sverrige skulde i et Brev underrette det franske Hof om Krigen med

Russerne, og i dette Brev, for at skaffe sin Ambassadeur end mere Tiltroc, i de bestemteste Udtryk betegne den Sag, for hvis Skyld det var skrevet, saaledes at Brevet i Forening med den mundtlige Forsikkring skaffede Frankriges Allierede en fuldkommen Betyggelse. De svenske Commissairer anholdt om, at det maatte staae Sverrige frit for at sende England de 4000 Mand, som Tractaten löd paa. Ambassadeurerne satte sig herimod, saavel fordi denne Bistand vilde erklære Hol­ lænderne for den angribende Deel, som fordi de Svenske ifølge samme Tractat vare fritagne for at yde denne Bistand, i Tilfælde at der paakom dem en anden Krig. Man blev omsider enig om, at Grev Königsmark skulde gjøre Ludvig XIV selv dette Forslag og lade denne afgjøre Sagen.

De svenske Commissairer vægrede sig for at udlade sig paa samme Maade for Isbrand og for den danske Resident, og samtykkede blot i, at Ambassadeu­ rerne kunde meddele disse, hvad man havde sagt dem, for atter at siges Ludvig XIV; dersom hine Ministre saae Storkantsleren, saa vilde han bekræfte Sandhe­ den af det, Ambassadeurerne havde sagt dem. Isbrand ansaac denne Meddelses­ maade for at være Generalstaterne fornærmelig. Men Ambassadeurerne gjorde Ende paa disse Ophævelser ved en Dag at indfinde sig hos Kantsleren paa sam­ me Tid som Isbrand og derpaa fremsatte hele Sagen. Ludvig XIV dönte det Skete at være tilstrækkeligt, og forsikkrede det danske Hof, at det kunde være ganske roligt med Hensyn til Sverrige. Generalstaterne vare derimod ikke til­ fredse, da Striden med Russerne snart kunde bilægges, og de fordrede derfor af Sverrige en officiel Neutralitets Erklæring, som endelig efter mange Vanskelighe­ der blev givet den 17de Julii, men stilet til det franske Hof, og da de Svenske desuden kuns meddeelte det danske Hof en collationeret Copie af samme Decla­ ration, saa vedblev Isbrand i sin Fortørnelse. Omsider fandt man sig i at overle­ vere det danske Hof og Generalstaterne Neutralitets-Acten i samme Form, som den var de franske Ambassadeurer given. Den 3die September gik derpaa Ter­ lon til det danske Hof som overordentlig fransk Ambassadcur, og Pomponne blev alene tilbage i Sverrige.

§ 4.

Björnkloe bragte mod Slutningen af Augustmaaned 1666 Pomponne et For­ slag til en nöiere Forbindelse mellem Sverrige og Frankrige. Iblandt Betingel­ serne vare følgende: at, ifald man greb til Vaaben for at opretholde det tydske Riges Fred, maatte Kongen af Danmark ikke blande sig deri; at Ludvig XIV for-

bandt sig til at forsvare Sverriges Stater, hvis de bleve angrebne, og at Hertugen af Holsteen-Gottorp tillige maatte indbefattes i denne Tractat. Men Ludvig lod svare: at han ikke kunde billige, at Kongen af Danmark ikke skulde have Magt til at blande sig i Rigskrigen uden med Sverriges Minde, efterdi denne Clausul vilde nedbryde det Væsentlige i den med Danmark sluttede Tractat. Ikke heller kunde han garantere de Tractater, som Sverrige maatte have indgaaet med Hertugen af Holsteen, uden netop den alene, som var sluttet i Roeskilde, og det dertil med den Indskrænkning, at Hertugen ikke skulde kunne angribe Kongen af Danmark formedelst Opførelsen af Fæstningen Christianspriis, der skulde være stridende mod hiin Tractat. Dog lod han sig siden forstaae for Königsmark, at han mueligen vilde tilstaae Hertugen den æskede Garantie og ikke benytte sig af Danmarks Forpligtelse til at lade Tropper rykke ind i Tyskland, hvis Sverrige ubetinget vilde tiltræde hiin først omhandlede og Frankerige særdeles interessende Tractat.

Da Kantsleren og Pomponne endelig kom til at delibere om de særskilte Artikler i Tractaten, vilde hiin, at man skulde udslette heraf den Artikel om Danmarks Deeltagelse i det tyske Riges Anliggender, og derimod indføre samme blandt de hemmelige Artikler; men Pomponne nægtede sit Samtykke hertil. Pomponne tilbød sin Konges Garantie for den roeskildske Tractat paa Vilkaar, at Opførelsen af Christianspriis ikke betragtedes som et Brud mod samme; hvortil Kantsleren gav sit Minde. Man var nu allerede kommen overeens om alt, da Kantsleren lod Pomponne tilstille nogle hemmelige Artikler, som vare stridende mod de i Tractaten allerede bestemte, hvoriblandt disse: at Danmark ikke uden Sverriges Tilladelse turde med væbnet Haand blande sig i det tyske Riges Anliggender, og at Ludvig XIV skulde anvende sin Indflydelse hos Frederik III for at bevæge denne til at give Hertugen af Holsteen Satisfaction Christianspriis angaaende. Kantsleren beraabte sig i denne Anledning paa det, som Kongen havde ytret for Königsmark. Ludvig blev meget forundret over disse Gjenkaldelser, men indrømmede dog, at han ikke uden Sverriges Samtykke vilde benytte sig af Danmarks Krigsmagt. Storkantsleren reiste nu paa Landet, og Björnkloe, som var i Englands og Österrigs Interesse, benyttede sig af hans Fraværelse til at gjøre Senatet Forestillinger imod Tractaten. Der kom en Standsning i Underhandlingerne, og man viste paa begge Sider en forstilt Lunkenhed.

De tre Poster, hvorpaa den svenske Kantsler A. 1667 grundede sit Hof-Utillbøielighed til en Alliance med Frankerige, vare: at denne Magt havde sluttet sig saa nøie til Danmark; at Sverrige ikke kunde vente sig nogen Understøttelse af samme til at tage Bremen i Besiddelse; og endelig at man i Tilfælde af en Krig i Tyskland ikke kunde være sikker for, at jo Danmark tog Deel i den. Pomponne beroligede vel Kantsleren i sidste Henseende; men tilføiede den Trudsel, at hans Herre vel kunde lade de Danske ruste sig til hans Undsætning, hvis de Svenske ikke vilde understøtte hans Planer mod Flandern. Den største Mistroe ved det svenske Hof forarsagede dog de hemmelige Artikler i den 1663 mellem Frankerige og Danmark afsluttede Alliancetractat, hvori de contraherende Magter skulde være komne overeens om at udjage de Svenske af Tyskland. Disse Artikler havde, efter Storkantslerens egne Ord (i Aaret 1670) til Pomponnes Efterfølger, den franske Charge d'Affaires *Rousseau*, især bevirket, at Sverrige indlod sig i Triple-Alliancen. Ludvig XIV's Harmes over dette Venskabs Brud fra Sverriges Side havde bevæget ham til Aar 1668 at kalde Pomponne tilbage fra Stockholm. Senatorerne i Sverrige havde ideligen lovet, aldrig at lade sig forlyde med deres Uvillie over hine hemmelige Artikler. Da derfor Björnkloe imod sin Eed først havde talt med *Rousseau* om Artiklerne, saa gav Storkantsleren ifølge det Had, som fandt Sted imellem det Gardieske og Björnkloeske Partie, *Rousseau* det Raad, at han skulde benytte sig af Björnkloes Aabenmundethed til i ham at styrte Frankeriges værste Fiende.

Ludvig XIV befalede 1670 *Rousseau* at tilkjendegive det svenske Hof: at de foregivne hemmelige Artikler vare falske, og maatte være et Paafund af *Lisola* eller andre Fiender af Frankeriges og Sverriges Forbindelse indbyrdes. Han (Ludvig XIV) havde intet andet Formaal med Tractaten 1663 end at forpligte Kongen af Danmark til med væbnet Haand at overholde den vestphalske Freds Bestemmelser, og var langt fra at ville forjage de Svenske fra Tyskland. Storkantsleren vilde ikke fæste Troe til disse Forsikringer, og yttrede end ydermere 1671 for *Rousseau* Betænkelighed over, at Hollænderne havde anmodet Kongen af Danmark om at tiltræde Triple-Alliancen.

Samme Aar 1671 vendte *Pomponne* tilbage til Sverrige for at opmuntre Carl XI til at slutte sig til Frankeriges og Englands Partie i Krigen, som havde Hollands fuldkomne Ydmygelse til Öiemed. Hans Instrux indeholdt følgende Danmark betreffende: at, dersom Sverrige forlangte, at Kongen af Danmark

skulde blive ganske uden al Decltagelse i denne Krig, skulde han vel gjøre sit Bedste for at bringe det svenske Hof til at afstaae fra denne Paastand; men lykkedes ham ikke dette, saa maatte han erklære hans Herre villig til i et Brev til Kongen af Sverrige at tilstaae det forlangte Offer.

Til den Alliancetractat, som Marquis Pomponne og siden Marquis *Vaubrun* Aar 1674 vare i Begreb med at oprette med Sverrige, ønskede Storkantsleren disse hemmelige Artikler tilføiede: at Ludvig XIV lovede ikke at tage Kongen af Danmark i Forbund med sig i den Krig, som forestod i Tyskland; at han vilde understøtte Sverrige imod den Paastand, man gjorde i Danmark, at de svenske Skibes Toldfrihed ikke kunde udstrække sig til Være, hvormed de vare ladede for fremmed Regning; endelig at han vilde forpligte Kongen af Danmark til at borttage af sit Riges Vaaben baade de tre Kroner, som Sverrige meente at være sig egne, og de Provindsers Vaaben, som vare afstaaede til Sverrige. Pomponne forestillede de svenske Commissairer i Anledning af de tvende sidste Puncter, at han ikke var beføiet til at underhandle om Sager, der laae udenfor hans Fuldmagt og Instrux; og man opsatte derfor disse Fordringer til en anden Tid. Angaaende den første Artikel derimod stred han længe; men formedelst Commissairernes Paastaaelighed tilbød han omsider, at hans Herre, naar han sendte Ratificationen, vilde i et Brev til Kongen af Sverrige love ikke at vente de Danskes Hjælp i Tilfælde af en Krig i Tyskland. Dog — dette æskede Löfte blev virkelig indsluttet i Tractatens hemmelige Artikler.

Pomponne passerede den 14 December 1674 igjennem Kjöbenhavn, havde en Audience hos Kong Christian V, og besøgte ligeledes hans Ministre, der røbede megen Skinsyge over det franske Hofs Underhandlinger med Sverrige, hvilke man havde bemærket i nogen Tid at have været meget levende. Pomponne bestræbte sig for at adsprede Skyerne og at overbevise dem om, at Frankriges gamle Alliance med Sverrige ene og alene dreiede sig om Opretholdelsen af de vestphalske Tractater og Freden i det tyske Rige. Hvilke Tractater end hans Herre kunde være betænkt paa at fornye med Kongen af Sverrige, skulde de dog intet medføre stridende mod det Venskab, han skyldte Danmark for dets Forhold i de sidste Tider, der ikke kunde andet end være ham overmaade behageligt. Den følgende Dag fortsatte Pomponne sin Reise til Paris.

§ 5.

Courtin, Pomponnes og Vaubrun's Efterfølger ved det svenske Hof, bragte det endelig efter mange Underhandlinger derhen, at Tractaten imellem Frankerige og Sverrige blev undertegnet den 14 April 1672, og han havde i dette Öiemed blandt andet betjent sig af den afgjørende Trudsel, at Ludvig XIV i manglende Fald vilde træde i en endnu nöiere Forbindelse med Christian V af Danmark. I Tractatens offentlige Artikler blev Danmark angaaende bestemt, at Frankerige garanterede Sverrige Tractaterne til Kjöbenhavn og Oliva, og vilde mage det saa, at de Danske intet fiendtligt skulde foretage sig mod Sverriges Konge, Rige og Provindser. Ogsaa garanterede Frankerige Hertugen af Holsten-Gottorp det, som var bleven stipuleret til hans Fordeel i Tractaterne mellem Sverrige og Danmark. I de *hemmelige* Artikler blev fastsat: at dersom Kongen af Sverrige ifølge Tractaten blev nödsaget til at bekrige Keiseren eller andre Fyrster i Tyskland, saa skulde han og Kongen af Frankerige indbyrdes raadslaae, om de vilde indbyde Kongen af Danmark til at tage Deel i Foretagenderne; men begges Samtykke udfordredes til en saadan Indbydelse. Dersom Danmark angreb Sverrige, skulde de Franske, efter först at have forsögt den mæglende Vei, hurtigen komme de Svenske til Hjelp med al deres Magt, og hævde Tractaterne efter deres virkelige Betydning og i Overeensstemmelse med Garantien.

Den svenske Storkantsler blev ved Tractatens Afslutning belönnet af Ludvig XIV med en Gave af 20000 Rdlr., og Steen Bielkes Gemalinde fik 4000 Rdlr., fordi hun havde omstemmet hendes forhen ikke fransksindede Mand.

Courtin havde til Efterfølger ved det svenske Hof Marquis *Feuquieres*, der ledede sit Hofs diplomatiske Forhandlinger sammesteds fra Begyndelsen af Aaret 1673. Det er klart af den Instrux, som Ludvig XIV havde medgivet denne Gesandt, at det franske Hof ikke bröd sig om Danmark, uden forsaauidt det kunde bruge denne Magt til at skrække Sverrige med. Man maa derfor ikke undre sig over de forbindtlige Udtryk, hvori den svenske Storkantsler tilkjendegav *Feuquieres* det svenske Hofs Glæde over, at Ludvig XIV for at gjøre Sverrige til Behag havde forkastet Danmarks Mægling i den nys udbrudte Krig med Holland. Storkantsleren forsikkrede endvidere *Feuquieres* om Sverriges Bistand, hvis Keiseren gjorde Mine til at angribe Frankerige, og det uagtet man fandt mere Interesse i at understötte Hertugen af Holsten-Gottorp i hans Tvistighed med Kon-

gen af Danmark angaaende Successionen i Oldenburg; men man vilde ikke indlade sig paa et Foretagende, som kunde hindre de Svenske i at staae Frankerige bi. Da Feuquieres uophørlig stod paa, at de Svenske skulde iværksætte den lovede Diversion i Tyskland, lod Storkantsleren flere Ord falde, der ikke utydeligen røbede, at man i Sverrige søgte Anledning til Strid mod Kongen af Danmark. Han yttrede senere for Feuquieres, at hele Sverriges Politik for Tiden gik ud paa at bringe Keiseren, Spanien og Danmark til at bryde med Frankerige, og derefter at bevæge Hollænderne til at slutte Fred med Frankerige, ja endog erklære sig for denne Magt imod Keiseren og Spanierne, imedens Sverrig bekrigede Danmark. Feuquieres svarede, at han gav denne Plan sit Bifald; men de Svenske maatte just derfor aabenbart forene sig med Turenne, der trængte frem over Rhinen og Veseren, paa det at Hollænderne kunde tabe alt Haab om Understøttelse af deres Allierede. Storkantsleren billigede dette Forslag, og sagde i Anledning af Declarationen angaaende Charleroy, at man havde givet den svenske Gesandt i Madrid Ordre til at erkyndige sig om det spanske Hofes Mening betræffende dets Statholder i Nederlandene Grev *Monterci*, der havde kastet spanske Tropper i de hollandske Grændsefæstninger. Man vilde dog ikke bruge altfor stærke Udtryk af Frygt for at hindre Spanien i at erklære sig.

Rigshofretten havde imidlertid mod Slutningen af Aaret 1673 dømt til Fordeel for Danmark i Sagen angaaende Oldenburg, og da de Svenske endnu intet gjorde for de store Subsidiar, de hævdede, befalede Ludvig XIV Feuquieres paa en fin Maade, uden at det havde Udseende af en Irudsel, at insinuere; hvorledes hans Herre vel kunde faae i Sinde at benytte sig af Danmarks Tilbud og Nærmelser, eftersom han fandt saa lidet Medhold i Sverrige. Storkantsleren bemærkede herved: at, eftersom Kongen af Danmark skulde tage Partic, saa var det bedst, at han tog Frankeriges og Sverriges, saameget hellere som hans Tropper altid, vilde være svagere end de svenske, og man vilde intet have at frygte for samme, naar man bestandig lod dem holde sig i Baggrunden under Fremrykningen i Tyskland. Han forsikkrede endvidere, at han ikke havde fundet Clausulen i de hemmelige Artikler mellem Frankerige og Danmark ubillig i det Tilfælde, at Sverrige angreb den sidste Magt tvertimod Tractaterne til Roeskilde og Kjöbenhavn, og anførte forskjellige Fordele, som kunde flyde af Danmarks Forbindelse med Frankerige og Sverrige, iblandt andre den, at man da vilde kunne have megen Indflydelse paa Kongevalget i Polen. De Svenske önskede

meget at forhjælpe Hertugen af Neuburg til denne Krone med Udclukkelse af Prinds Jörgen af Danmark og andre Candidater, og tillige at spærre for Hollænderne Östersöen og alle Danmarks og Norges Havne.

Den 21 December 1673 talte Feuquieres med den danske Gesandt, og denne yttrede, at hans Herre var kjed af Hollændernes og Keiserens koldsindige Opførsel og begreb vel, at Kongen af Frankerige ikke kunde tilstøde ham nogen Mediations-Rolle eller bidrage til at give ham Vaaben i Hænderne paa tysk Grund uden med Sverriges Samtykke. Han tog med Fornöielse mod Ambassadeurens Tilbud om at ville gjenoprette Forbundet imellem de tvende nordiske Hoffer. I Ianuar 1674 vendte den danske Gesandt tilbage med et Udkast til en Tractat, som Sverrige havde samtykket i, og som Storkantsleren vilde i Samtale med Feuquieres lade gjelde for et Offer, hvilket Sverrige havde gjort Kongen af Frankerige med Tilsidesættelse af sine egne de store Planer, som havde været paa Bane i forrige Aar, og som fuldkommen havde svaret til Folkets Tilböiighed og Interesse. Man röbede ved det svenske Hof tydeligen sit Önske, at det maatte lykkes Frankerige at afslutte en Tractat med Danmark, og den 20 Mai gav Carl XI i en mundtlig Samtale Feuquieres sit Minde til, at han agerede Mægler i de Underhandlinger mellem Sverrige og Danmark, som drevs i Stokholm. Men de Svenskes Iver kjölnedes snart deels formedelst den Frygt, de havde for den nye Tractat, som de Danske havde indgaet med Hollænderne, deels fordi, som Sparre, den svenske Ambassadeur ved det franske Hof, yttrede, Kongen af Danmark spillede en betænkelig Rolle, ikke svarede paa de Tilbud om Neutralitet, hvilke vare ham gjorte, og eluderede de Forsikkringer, han havde givet om at ville fremme en god Forstaaelse med Frankerige og Sverrige.

Sparre foreslog derfor: at man hellere skulde anvende de 200000 Rdlr., hvormed man vilde kjöbe Danmarks Neutralitet, paa at bringe Hertugen af Holsteen i sin Interesse. Ludvig XIV kunde ikke billige dette Forslag og foretrak at pleie de med Danmark knyttede Underhandlinger; den holstenske Hertugs Væbning maatte nemlig bestemme den danske Konge for Fiendernes Partie. Sparre yttrede, at hans Hof ikke saameget frygtede for et Angreb af de Danske fra Landsiden, som for en Samvirkning mellem disses og Hollændernes Flaader i Östersöen, og derfor önskede, at Ludvig XIV vilde bevæge Kongen af England, (der for kort siden var bleven nödt til at forandre sin offensive Alliance

med Frankerige til en defensiv) til, at han ved forholdsmæssige Trudsler afvendte Hollændernes Angreb fra Sverrige. Ludvig lovede det.

Nogen Tid derefter kundgjorte samme Ambassadeur det franske Hof, at hans Herre havde besluttet at erklære Danmark Krig og at lade svenske Tropper rykke ind i Holsteen, med mindre den danske Konge forpligtede sig til at blive neutral i Tilfælde af en Krig med Churfyrsten af Brandenburg. Han tilføiede, at hans Herre ikke saac sig i Stand til at foretage sig noget i Tyskland, naar han ikke kunne være sikker fra dansk Side. Dette første Skridt maatte gjøres for at kunne opfylde Frankerige Tractatens Betingelser. Ludvig XIV studsede over Sverriges Beslutning, som aabenbart vilde forøge Fiendernes Tal, men han gjorde ingen videre Indsigelse herimod, end at han hefaledede Feuquieres ikke at udbetale Subsidier, for han saac de Svenske gjøre Alvor af at angribe Churfyrsten af Brandenburg; thi det var ingenlunde hans Hensigt at betale de Svenske for at anfælde Danmark. Dette var egentlig det svenske Hofs Hensigt, og det havde besluttet at sende *Niels. Brahe* til Kjöbenhavn for at bestemme en Termin, inden hvilken Christian V skulde erklære sig, om han vilde blive neutral eller ikke; i sidste Tilfælde tilkjendegive, at de svenske Tropper havde Ordre til at rykke ind i Holsteen. Ludvig XIV fik denne Beslutning forandret derhen, at den svenske Konge gav sine Tropper Befaling til at agere imod den store Churfyrste, og at Brahe blot herom havde at underrette Kongen af Danmark, som saaledes bedre vilde optage, hvad man siden vilde forebringe Neutraliteten angaaende. Dog de Svenske ønskede Krigen, og mange i Senatet vilde desaaarsag, at man i Brahes Instrux indblandede Udtryk, som maatte støde Kongen af Danmark. Men Carl XI erklærede sig ligefrem imod denne Fremgangsmaade og opsatte Brahes Instrux efter Feuquieres Udkast.

Den 19de Junii 1675 fortalte Storkantsleren Feuquieres: at man ønskede at overrumple Kongen af Danmark og nöde ham til en Erklæring, for han kunde blive undsat; man frygtede for, at Hollænderne i Forening med den danske Flaade skulde hindre de svenske Troppers Overfart til Tyskland, og man vilde derfor, understøttet ved det franske Hofs Forbön, anmode Kongen af England om en Succurs af 18 Krigsskibe. Endelig underrettede han Ambassadeuren om, at hans Herre havde besluttet at ægte den danske Kronprindsesse deels af Agtelse for hendes Person, deels for ikke i kommende Aar at sætte sig i Spidsen for sin Armee uden at efterlade en Thronarving.

I September s. A. erklærede Storkantsleren i et Brev til Feuquieres, at, dersom man brød med Danmark, var Skylden hos det franske Hof, fordi det ikke havde skikket Ridder Terlon bestemte Mandater for at hindre dette Brud. Feuquieres paa sin Side beklagede sig höiligen over, at hverken Nederlaget ved Fehrbellin eller den holstenske Hertugs Tilfangetagelse i Rendsborg havde kunnet vække de Svenske af deres Dvale. Da man i Sverrige havde besluttet et Angreb paa den danske Flaade, glemte han heller ikke at forestille det svenske Hof Sagernes Stilling i Tydskland: man maatte, sagde han, hellere end kaste sig i en nye Krig, lade Danmark være den angribende Part for at sikre sig fordeelagtige Garantier. Endelig saae Feuquieres, at Krigen var uundgaelig, og bad derfor Kongen af Sverrige at give sig en Ordre til Commandanten i Helsingborg for at kunne uhindret skikke een af de danske Ministre et Brev, hvilket han i Forveien vilde meddele Storkantsleren; fik han intet Svar paa dette Brev, saa havde han dog opfyldt sin Konges Befaling, intet at lade uforsögt, hvorved et Brud mellem de nordiske Magter kunde forebygges; hans Konge vilde paa denne Maade gjøre sig mindre Samvittighed af at tilstaae det svenske Hof sin Garantie, og Uretten vilde mere synes at være paa dansk Side.

Den 4 December 1675 anmodede Carl XI i et Brev Ludvig XIV om at erklære Danmark Krig, dels ifølge den Tractat, hvorved Riget var styrtet i nærværende Fare, dels fordi det danske Hof ved Krigen havde brudt an mod de nordiske og vestphalske Fredstractater. En ligelydende Act overleverede de svenske Commissairer til Feuquieres: Danmark havde uden at erklære Krig angrebet Sverrige og dette Riges Provindser i Tydskland, derved krænket Tractaterne til Osnabrück, Münster og Kjöbenhavn; det havde afnödt Hertugen af Holsten-Gottorp et ufordeelagtigt Forlig og bemægtiget sig hans faste Pladser; man æskede derfor af Frankerige Hjelp og en Krigserklæring mod Danmark som en Følge af Stokholmer-Tractatens trettende Artikel. De yttrede, at Sverrige hellere end de 200000 Rdlr. i Subsidier önskede, at Ludvig XIV vilde sende 10000 Mand og 20 Krigsskibe til Undsætning imod Danmark. Men Ludvig lod i Begyndelsen af 1676 Feuquieres til Gjensvar det svenske Hof betyde: at han allerede ydede samme den tractatmæssige Hjelp ved de franske Troppers Diversion i Tydskland og Holland til samme Tid, som hans Flaade gav Hollænderne at bestille; Subsidierne vare allerede stegne til den betydelige Sum af 800000 Rdlr. Han vilde erklære Danmark Krig, men overlod det til den svenske Konges Skjönne,

om det ikke var ham selv mere fordelagtigt, at det franske Hof lod sin Ambassadeur blive i Kjöbenhavn, for at han ved Leilighed kunde mægle et Forlig imellem de tvende nordiske Riger. Ludvig XIV befalede Feuquieres, herom at indhente den svenske Konges Betænkning og meddele Ridder Terlon samme, for derefter at bestemme, om denne skulde forlade eller forblive ved det danske Hof. Den 19 Marts forlangte derpaa Kong Carl XI af Feuquieres, at Terlon maatte forlade Kjöbenhavn. Allerede den 28 Februari havde han skikket Niels Brahe og Gyldenstjerne til Feuquieres med Anmodning om, at Frankerige enten vilde skille Hollænderne fra Fiendernes Partie, eller vinde England, eller ogsaa selv sende de Svenske en Hjelpeflaade; thi de 20 til 30 Skibe, som Hollænderne agtede at lade stöde til den danske Flaade, vilde hindre alle Sverriges Operationer ikke blot mod Danmark, men ogsaa i Tydskland.

I August Maaned 1676 foresloge Sverriges Gesandter Ludvig XIV at forsynne Feldtmarskalk *Horn* med de nödvendige Summer for dermed at hverve Tropper i Hamborg, der, understöttede af den holstenske Hertug, skulde rykke frem i Hertugdömmene; ligesom ogsaa at skikke *Graffenthal* Penge for derved i England at sammenbringe 6000 Fodfolk og 1500 Ryttere. Men Ludvig undskyldte sig med de mange nödvendigere Udgifter, han havde at bestride, foruden de allerede betydelige Subsidier, de Svenske oppebar af hans Haand.

Hertugen af Hannover havde underrettet Ludvig XIV om, at Kongen af Danmark var misfornöiet med sine Allierede og syntes tilböielig til at slutte Fred med Sverrige og forblive neutral med Frankerige, naar man vilde overlade ham hans Erobringer i Skaane, imod at han gav Slip paa dem, som han havde gjort i Tydskland. Ludvig befalede desaaarsag i Begyndelsen af Aaret 1677 Feuquieres at forestille Carl XI og hans Ministre denne Sag og paa en fin Maade erkyndige sig, om de Svenske skulde ville indgaac en separat Fred med Danmark. Det var det franske Hof af særdeles Interesse, at Sverrige beqvemmede sig hertil og fik tilbage de tabte Pladser i Tyskland, for at de her kunde före Krigen med mere Fremgang. Feuquieres skulde altsaa stemme de svenske Ministre för en Proposition, som lovede dem Gjenerholdelsen af Vismar og af det, der var tabt i det Bremiske. Feuquieres efterkom Ordren og gik skjult og forsigtigen til Værks i de fölgende Forhandlinger desangaaende, som dreves paa et Sted, kaldet Væ, i Nærheden af Christiansstad. Den 30 Ianuar havde han en Conference med de svenske Commissairer, hvori disse yttrede, at man ikke kunde

forlade sig paa Kongen af Danmark; han havde kuns betjent sig af Forslaget om en Ægteskabsforbindelse mellem sin Söster og deres Herre for at overraske denne; han vilde sætte Mediateurerne og Congressen i Nimvegen i Bevægelse ved at æske separate Tractater, kuns true sine Allierede med et Forlig med de Svenske og derved opnaae en Continuation af de Subsidier, uden hvilke Sagerne vilde faae et betænkeligt Udseende for ham. Man behövede blot ikke at lade falde et Ord, som kunde lade Danmarks Allierede befrygte et Forlig, og man vilde faae at see, hvor lykkelig han vilde skatte sig ved at slippe for Undergang, imod at tilbagegive det Erobrede og lade de Svenske uhindrede sætte over til Tydskland. Feuquieres bemærkede herimod, at Danmarks Svaghed snarere maatte være Borgen for dets Redelighed, og at de Svenske allerbedst kunde agere i Tydskland, naar de havde Ryggen ganske frie. Dagen efter meddelte Gyldenstjerne Ambassadeuren Kongens Forsæt, at ville i Spidsen for 20000 Mand gaac over til Tydskland; han vilde til samme Tid udruste 50 Krigsskibe; 5000 Mand være tilstrækkelige til at dække Skaane; Hertugen af Holsten tænkte at stille 2000 Ryttere i Marken; og man önskede nu blot, for at understötte Planen, at Ludvig XIV skikkede 10000 Mand ind i Danmark. Feuquieres svarede, at det var hans Herre lettere at lade 50000 Mand stöde til de Svenske i Tydskland end at lade 10000 Mand springe over Elben.

Den 1 Februar bragte de svenske Commissairer Feuquieres deres Konges Beslutning. Eftersom denne nemlig blev vaer, at Kongen af Danmark ikke gjorde et eneste Skridt, som viste Oprigtighed, saa vilde han paa ingen Maade indlade sig i nogen Tractat med det danske Hof udenfor Nimvegen, hvor alle Ministre befandt sig med udstrakte Instruxer og Fuldmagter, og hvor de kunde underhandle ligesaa hemmelig som paa noget andet Sted. Feuquieres svarede dem, at han ikke indsaae, hvorledes Kongen af Danmark kunde handle med mere Klogskab og Ærlighed for at forvise Sverrige om sine Hensigters Reenhed. Det vilde være saa godt som formeligen at forkaste ethvert separat Forlig og fölgelig en almindelig Fred, naar man henviste Sagen til Nimvegen, hvor Spanierne vilde faae Kundskab derom og lægge Hindringer i Veien, vel vidende, at de ikke kunde tvinges til Fred uden ved at separeres fra deres Allierede. Han bad derfor Commissairerne at give ham deres Svar skriftligt efter den Proposition, han havde gjort.

Den 2 Februar kom Gyldenstjerne til Feuquieres og anmodede ham om at underrette sig hos Hertugen af Hannover, om Kongen af Danmark vilde give den svenske Konge sin Søster, hvis han forlangte hendes Haand; han havde besluttet sig til dette Ægteskab, fordi hans Undersaatter ikke gjerne saac, at han forlod Riget uden at efterlade en Thronarving. Da Feuquieres nu yttrede, at dette Ægteskab kunde sluttet til samme Tid som Freden, saa tilkjendegav Gyldenstjerne, at Sverrige ikke meget attraaede Fred med Danmark nu, da dette Rige var i en saadan Forfatning, at man kunde fravinde det mere fordelagtige Erobringer.

I Foraaret kom Graffenthal fra England til Paris med det Project at gjøre et Indfald i Holsten med de 6000 Mand, som han for de Svenske havde hvervet i England, og foreslog Ludvig XIV at understøtte Planen med Penge, Folk og Skibe. Paa Hertugen af Holsten var man vis nok. De Danske vilde nødes til at trække sig ud af Skaane, og de Svenske faae Hænderne fric til at operere i Pommern. Men Ludvig misbilligede aldeles denne Plan.

Gyldenstjerne spurgte Feuquieres hvilket Svar Kongen af Danmark havde givet paa Andragendet om Prindsessen hans Søster. Men da Svaret havde været meget koldt og lidet forbindtligt, foretrak Feuquieres at sige, han havde endnu intet faaet.

Den 9 Julii 1678 yttrede de svenske Commissairer det Önske for Feuquieres, at Kongen af Frankrige nu, han var befriet for Söekrigene i de sicilianske og hollandske Farvande, vilde lade sin Flaade stöde til den svenske for at forcere Gjennemfarten igjennem Sundet, som de Danske spærrede. Denne Begjering om Bistand til Lands og Vands gjentog de mod Slutningen af Aaret. Christianstad og Bahuus vare imidlertid faldne i de Svenskes Hænder; Carl XI fattede Mod og forelagde Feuquieres en Operationsplan, hvortil han æskede Understøttelse af Frankrige: enten gjøre Landgang paa Sjælland, levere de Danske et Slag og beleire deres Hovedstad, eller ogsaa angribe Fyen og derfra efter Indtagelsen af Nyborg og andre faste Pladser gjøre et Tog til Hertugdømmene med Hertugens Bistand. Ludvig XIV befalede Feuquieres i almindelige Udtryk at give det svenske Hof hverken Afslag eller Haab om Hjelp; derimod at forestille samme, at det nu ikke var Tid til at tænke paa nye Erobringer, da de svenske Besiddelser i Tydskland og Stralsund selv var i Fiendens Vold; Sverrige maatte endog være belavet paa at aftræde nogle af disse Besiddelser. Den sidste

Vanskelighed, som det franske Hof opstillede for ikke at yde Sverrig den for-drede Bistand, var Uvisheden om Englands egentlige Sindelag og denne Magts Paastand paa, at alle Skibe, som passerede Canalen og de britiske Faryande, skulde sænke Flag for engelske Krigsskibe.

Da *Giöe* i Sommeren 1678 gik som dansk Gesandt til Spanien og passerede Paris, aflagde han den 28 Iulii *Pomponne* et Besög og notificerede ham, at Christian V intet önskede hellere end at fornye Alliancen med Frankerige, og havde givet ham Fuldmagt til at afslutte samme, ifald det svenske Hof maatte være tilböieligt til at antage Propositionerne og overlade de Danske Skaane, imod at disse tilbagegav de Erobringer, som de havde gjort fra Sverrig i det Bremiske. Ludvig XIV lod ham svare, at han havde megen Agtelse og Hengivenhed for den danske Konge, men at Troskab mod hans Allierede, Kongen af Sverrig, ikke tillod ham at eftergive noget i de Vilkaar, han for denne havde forlangt i Nimvegen. Hollænderne havde nemlig næsten ladet Danmark i Stikken, og vare i Begreb med at slutte deres separate Fred med Frankerige, da Ludvig XIV pludselig traadte frem med sin Fordring paa at beholde de erobrede Pladser, indtil Sverrig havde faaet sine tabte Provindser tilbage. Disse Ophævelser bragte en Standsning i de Nimvegenske Underhandlinger; imidlertid blev dog den separate Fred med Hollænderne undertegnet den 10 August, og i November den med Spanien. Frankerige mæglede nu dertil Fred imellem Sverrig og Biskoppen af Münster, og denne forpligtede sig ifølge en hemmelig Artikel til at gjøre fælleds Sag mod Kongen af Danmark, hvis han ikke vilde forstaae sig til Fred.

§ 6.

Saadan var Sagernes Stilling i Begyndelsen af Aar 1679. Meierkrone var kommen som dansk Ambassadeur til Paris og havde gjort adskillige löse Fredsforslag. Men det var Ludvigs Villie, at Fredsslutningerne til Roeskilde og Kjöbenhavn skulde være Basis for Freden i Norden, og derved blev det. Dog i den Fuldmagt, som han den 10 Junii s. A. meddeelte Feuquieres til at underhandle i Skaane om Fred mellem Danmark og Sverrig, erklærede han sig ikke fuldt saa strengt og uböielig. Feuquieres skulde tilveiebringe Fred, og det var ham (Ludvig) ligegyldigt, om Sverrig gjorde een eller anden Afstaaelse, naar det blot af sig selv beqvemmede sig hertil; dog önskede han ikke, at Feuquieres i saa Henseende gjorde ham noget Forslag.

Feuquieres skred derpaa til Underhandlingerne i *Lund*, hvilken Stad var udkaaret til Fredsmödet. De danske Afsendinge havde ikkuns Titel af Commissairer; men han bevirkede, at de erholdt Nayn af Ambassadeurer ligesom de svenske, for at den franske Ambassadeurs Forsæde over tvende nordiske Magters Ministre kunde blive i Öine faldende, og for at han kunde titulere dem Excellence og række dem Haanden hos sig. Han indböde begge Rigers Ambassadeurer *) samtligen til et Gjestebud, ved hvilket han til een og samme Tid udbragte begge de nordiske Kongers Skaal, ligesom Formændene for begge Ambassaderne til een og samme Tid udbragte den allerkristeligste Konges Skaal; hvorpaa Sverrigs og Danmarks Ambassadeurer den ene efter den anden drak paa samme Fyrstes Sundhed, förend de drak deres respective Herrers Skaal. Man udmærkede ogsaa den franske Ambassadeur derved, at man overlod ham det bedste Logis, det i Bisperesidentsen. De almindelige Conferencer skulde holdes i Domkirken, hvor den franske Ambassadeur skulde have sin Plads i Midten, vendende Ryggen til Alteret, hvilken Plads ligeledes var at ansee som den hæderligste.

Da Efterretningen om Fredsslutningen med Churfyrsten af Brandenburg var kommen til *Lund*, modtog de svenke Ambassadeurer samme med al det Bifald, som det franske Hof kunde önske sig; alt hvad Ludvig XIV foretog sig, sagde de, var altid det bedste efter Sagernes Beskaffenhed, som han altid kjendte fuldkommen nöie, og de tvivlede ikke paa, at jo deres Herre ratificerede denne Tractat tilligemed alle de andre, Kongen af Frankerige havde oprettet. Men med Hensyn til Kongen af Danmark, hvilken de betragtede som en uretfærdig Voldsmænd, der havde misbrugt den Tillid, man havde til ham, imedens man underhandlede om en Ægteskabsforbindelse mellem hans Söster og Sverriges Konge, gjorde de Paastand paa, at Sverrige paa hans Regning maatte gjöre sig betalt for det, som man var bleven nödt til at afstaae, og lagde til, at man burde ydmyge ham saaledes, at han for Fremtiden ikke blev i Stand til at lægge Hindringer i Veien for dette Riges Planer.

Feuquieres modtog et Brev fra Ludvig XIV og Befaling til, i Samfund med de svenske Ambassadeurer at forkynde de danske Ambassadeurer: at da Kongen

*) De danske befuldmægtigede Ambassadeurer vare Grev *Anton af Altenburg*, Geheimeraad *Jens Juel*, Etatsraad *Conrad Biermann v. Ehrenschild*. Fra svensk Side mödte Baron *Johan Gyldenstjerne* og *Franz Joel v. Örnstedt*. Mediateurer vare *Feuquieres* og den saxiske Gesandt Baron *Nicolaus Gersdorff*.

af Danmark ikke i rette Tid havde taget imod de Vilkaar, som det franske Hof havde budt ham, saa aansaae man sig beffoiet til at affordre ham nye og kræve for sig og Sverrige Skadesløsholdelse for en Krig, som han haardnakket dristede sig til at fortsætte. Dette Brev foreviste Feuquieres de svenske Ambassadeurer, hvilke derover frydede sig saameget mere, som de Danske vilde lade de franske Troppers Indrykning i Grevskabet Oldenburg gjelde mere som et Tilbagetog end som et Angreb. Feuquieres communicerede derpaa ligeledes de danske Ambassadeurer Brevets Indhold og tilføiede flere Ytringer, skikkede til at gjøre dem opmærksomme paa at drage sig ud af Sagen med det Gode, De besøgte den følgende Dag Feuquieres, takkede ham for Meddelelsen, bevidnede, at deres Herre af Agtelse for Ludvig XIV vilde lade sig nøie med Marstrand til Løn for alle sine Anstrængelser, og bade ham gjøre de svenske Ambassadeurer Forslag desangaaende. Men Feuquieres undslog sig for at gjøre denne Proposition, som stred mod Kongens Ordre, og som han tillige var vis paa, vilde blive slet optaget. Kort efter havde Ambassadeurerne tilligemed Gyldenstjerne en Audience hos Carl XI, hvori denne tilkjendegav, at han med Hensyn til Danmark vilde lade sig nøie for sig og Hertugen af Holsten-Gottorp med en fuldkommen Restitution; i andet Tilfælde vilde han foretrække at fortsætte Krigen alene.

For at bringe Christian V til Fred ved at vise ham Krigen i Nærheden af eget Land. udvirkede Feuquieres med de svenske Ambassadeurers Bistand en Ordre fra Carl XI, hvori denne tillod, at Marskalk Crequi modtog i Forvaring de Pladser, som Biskoppen af Münster skulde tilbagegive Sverrige, og at han underholdt Garnisonerne i disse Pladser paa Landets Bekostning. De Svenske forlangte og fik af Feuquieres en Sikkerheds-Act for disse Pladser Restitution. Alt dette blev ogsaa de danske Ambassadeurer meddeelt; hvorpaa disse takkede Feuquieres for hans oprigtige Fremgangsmaade, og iøvrigt lode, som om Sagen ikke gik dem videre an; de tilstode Feuquieres, at det kuns beroede paa hans Herre at gjøre sig de tvende nordiske Magter lige forbundne, men Kongen af Danmark kunde ikke forlade sine forrige Alliancer, med mindre han var forvisset om en venskabelig Forbindelse med det franske og svenske Hof, uden hvilken han ikke kunde være sikker. Gyldenstjerne heldede til samme Mening og paastod, at det tyske Rige af Frygt for en saadan Triple-Alliance intet vilde vove mod Kongen af Frankerige, som derved tillige vilde være i Stand til at lukke Östersöen for Engländerne og Hollænderne og paa alle Farvande byde Alverdens Söemagter Spidsen

Da Ludvig XIV havde erfaret, at Præsident Cleyen havde forladt Zelle uden at udlevere Ratificationen af den Tractat, som det franske Hof havde oprettet med de Lyneborgske Huus, og, hvad mere var, uden i den svenske Konges Navn at afslutte en særskilt paa samme Vilkaar; saa befalede han Feuquieres at forestille de svenske Ambassadeurer den billige Harne, han fölte over, at man ikke holdt det givne Ord; eftersom han (Ludvig) havde garanteret Tractaten, var han forbunden til at haandthæve for Hertugen af Zelle samme og Besiddelsen af Hertugdømmet Bremen tilligemed Amtet Tedinghausen, som Biskoppen af Münster havde besat. De svenske Ambassadeurer lovede uopholdelig at ratificere Tractaten til Zelle og dadlede Cleyens Opførsel.

Feuquieres gjentog paa sit Hofs Befaling i en offentlig Declaration, som den 16 August blev de danske Ambassadeurer notificeret ved den saxiske Gesandt Baron *Gersdorff*, der spillede Mediateur, de samme Trudsler som forhen, hvis ikke Kongen af Danmark inden August Maanedes Udgang sluttede sin Fred med Sverrige og Hertugen af Holsten-Gottorp paa samme Fod og Basis, som Fredsslutningerne til Osnabrück, Münster, Roeskilde og Kjöbenhavn. De danske Ambassadeurer forlangte nogle Dages Betænkning for at svare, og reiste derpaa til Kjöbenhavn for at höre deres Monarchs Villie. De tilskrev derfra den 21de Feuquieres, at deres Herre havde givet Meierkrone Ordre til at slutte og undertegne Tractaten paa de Vilkaar, som den franske Konge maatte finde retfærdige og billige. De kom tilbage til Lund den 27de og erklærede Feuquieres i de höfligste Udtryk: at Kongen af Danmark ikke blot antog Freden paa de forelagte Betingelser, men endogsaa for endydermere at fortjene Frankeriges Venskab ønskede at slutte en Alliance med Sverrige, grundet paa en lignende med Frankerige; de forlangte, at denne Declaration maatte træde i Stedet for en Fred, indtil Tractaten var afsluttet; man vilde imidlertid samtykke i en Vaabenstilstand. De föiede til, at Meyerkrone havde Ordre til at gjøre en lignende Declaration i Frankerige. Derpaa begav de sig til den saxiske Gesandt, og Feuquieres til de svenske Ambassadeurer for at meddele dem denne Nyhed, hvorover disse yttrede en særdeles Glæde, Taknemmelighed mod Kongen af Frankerig og Lyst til at forbinde sig nöie med Danmark ved Hjælp af Ludvig XIV. De danske Ambassadeurer indfandt sig nu ogsaa hos de svenske Ambassadeurer for at gjøre dem Declarationen, og enhver af Parterne begav sig der-

paa tilbage til deres respective Hoffer med Löfte om at komme tilbage inden tre eller fire Dage i det seneste.

Da de danske Ambassadeurer ikke havde afgivet deres Erklæring skriftlig, da deres efterladte Papirer ikke talte om andet end Krig, og de desuden ikke vare komne tilbage til den Tid, de havde lovet, undskyldende sig med den danske Kantslers Upasselighed; saa bad Feuquieres den saxiske Gesandt at gaae til Kjöbenhavn. Gersdorff fandt denne Commission lidt delicat, fordi den röbede Mistroe og bad Feuquieres overdrage sig samme skriftlig. Feuquieres medgav ham altsaa en Memoire, hvori han anførte: at endskjönt de danske Ambassadeurer ikke havde givet noget skriftligt Svar paa hans Proposition, var han dog ikke mindre forvisset om Fredens Fuldbyrdelse, og holdt den allerede for sluttet med Augustmaaned paa de af hans Herre forelagte Betingelser, saaledes at Forhalingen i Ambassadeurernes Tilbagekomst ikke satte ham i nogen Uroe. Men da imidlertid Aaret skred frem, og der handledes om at lade Kongens Hær og Flaade rykke fremad eller tilbage, saa önskede han at være i det Rene med en ikke uvigtig Sag. Hans Herre maatte stötte sin Resolution paa en mere solid Grund end den blotte Formening; han havde desaarsag bedet Baron Gersdorff at gaae til Kjöbenhavn og overladt alt til hans store Klogskab. Til samme Tid som han talte til de danske Ambassadeurer om den franske Flaade, tilstod Feuquieres Gyldenstjerne de Vanskeligheder, som mödte ved i denne Aarstid at komme i Östersöen, og denne Ambassadeur begreb saa vel disse Vanskeligheder, at han frygtede for, at de Danske begreb dem ligeledes kuns altfor vel.

Gersdorff fandt, da han kom til Kjöbenhavn, Kongen og Geheime-Conseilet stemte for Freden og bragte Feuquieres et Brev fra Ambassadeurerne med Forsikkringer om, at man vilde underkaste sig de Betingelser, det franske Hof maatte finde *billige* og *rimelige*. Gyldenstjerne stödde sig over, at man nu betjente sig af saadanne Udtryk efter at have forhen bestemt erklæret, at man vilde modtage Vilkaarene saadanne, som de af Frankerige vare foreskrevne; han frygtede nemlig for en Forandring i det franske Hofs Stemning, men blev beroliget, da de danske Ambassadeurer kom tilbage til Lund, og, efterat have undskyldt det bedste de kunde deres lange Udeblivelse, forsikkrede, at de Udtryk, de mundtlig og skriftlig havde brugt, kuns betydede en fuldkommen Hengivelse i det franske Hofs Villie. De tilkjendegave derhos, at Tractaten vilde blive undertegnet i Frankerige, og foreviste det dertil gjorte Udkast. De sven-

ske Ambassadeurer toge dette for gyldigt; men Gyldenstjerne forespurgte sig dog hos Feuquieres, om Ludvig XIV vilde finde sig i, at de nördiske Hoffer oprettede en ligelydende Tractat imellem sig indbyrdes. Han dulgte ikke, at det var for at redde hans Herres Ære, paa det at Efterverden ikke skulde döme, at han havde en Formynder nödig. Feuquieres svarede intet herpaa, men erfarede af de danske Ambassadeurer, at Gyldenstjerne ligeledes havde foreholdt dem det Upassende i, at Danmarks Konge skulde staae i Aarbögerne som den, der havde ladet sig foreskrive Love af Frankerige.

Ludvig XIV havde tilstillet Mejerkrone den samme Declaration, som var givet de danske Ambassadeurer i Lund, hvis Tractaten ikke blev sluttet og undertegnet i Augustmaaned, og Mejerkrone samtykkede endelig i en Gjenoprettelse af Tingenes Stilling, som den var för Krigen, med Hensyn baade til Sverrige og til Hertugen af Holsten-Gottorp. Imidlertid forhindrede nogle Vanskeligheder af en mindre vigtig Natur, at Traetaten ikke blev færdig til at underskrives förend 2 September i Fontainebleau, hvor Ludvig dengang opholdt sig. Denne vilde, at den meddeltes de svenske Ministre, för den undertegnedes, og, da Bjelke holdtes tilbage i Paris ifölge en Upasselighed, forevistes samme för Lilierot, som just befandt sig hos Kongen. Denne Gesandt bevidnede Monarken sin Herres fuldkomne Tilfredshed med Tractaten og hans Erkjendtlighed för de Fordele, han havde draget af sin Alliance med Frankerige. Ludvig XIV havde gjerne önsket, at Artiklen betræffende Hertugen af Holsten var bleven indflettet i Tractaten med Sverrige, men han kunde ikke overvinde det danske Hofs Indsigelse herimod. Man vilde ikke, at Hertugen skulde synes at modtage af den svenske Konges Haand en Fordeel, som han ene og alene skyldte Danmarks Hensyn til Frankerige og Agtelsen för sammes Konge. Hertugens Restitution kom altsaa i en separat Artikel.

Den 4 September bevidnede Ludvig XIV Kongerne af Sverrige og Danmark skriftligen sin Glæde over at have gjenoprettet Freden og det gamle Ven-skab, og Pomponne meldte Hertugen af Holsten-Gottorp i et Brev paa sin Herres Vegne: at han ved dennes Mægling var bleven indsat i Besiddelsen af sine Lande og i de Rettigheder, som tilkom ham ved de vestphalske Tractater og Fredsslutningerne til Roeskilde og Kjöbenhavn. Brevet til Carl XI og Tractaten havde Feuquieres Ordre til at overrække Kongen med Forsikkring om, at af alle de Tractater, hans Herre havde afssuttet, var der ingen som mere glædede ham

end denne, fordi den saa ganske kom Sverriges Önsker og Interesse imöde, og deene laae ham ikke mindre paa Hjerte end hans egen. Ludvig XIV befalede Feuquieres at meddele de danske Ambassadeurer Resultatet af Sagen og tilkjendegive dem, at han (Ludvig), for at befordre Fuldbyardelsen af Tractaten og Gjenoprettelsen af Venskabet med Kongen af Danmark, havde til samme Tid skikket denne Ratificationen af Tractaten, for at Udvexlingen kunde skee som snarest. Den fornemste Gjenstand for Ludvig XIV Brev til Christian V var at bevirke Forbindelsen imellem den danske Prindsesse og Kongen af Sverrige, og Feuquieres var ved samme Brev bleven accrediteret til derom at underhandle med det danske Hof og de danske Ambassadeurer. Feuquieres skulde i samme Anledning forebringe Kongen af Sverrige Ludvigs Önske og Formening om, at dette Ægteskab vilde være saare tjenligt til at befæste Freden mellem begge nordiske Hoffer. Da Ludvig endvidere bestemt havde lovet til Fordeel for Kongen af Danmark, ved Leilighed at anvende sin Indflydelse paa at udvirke for denne Toldrettighed ved Glückstadt og Exspectance for een af hans Söner paa Bispedömmet Lübek; saa vilde han, at Feuquieres bekræftede dette Löfte for Kongen af Danmark selv eller ogsaa for hans Ministre i Lund uden dog at aabenbare de Svenske noget denne Sag angaaende. Ludvig XIV vilde ikke sætte i Tractaten, at man skulde udnævne Commissairer for at bilægge Tvistighederne om de Overtrædelser af Tractaten til Kjöbenhavn, hvilke det danske Hof paastod, at de Svenske havde tilladt sig med Hensyn til Farten igjennem Öresund; men han paalagde Feuquieres blot at lægge Mærke til, hvad begge Parter derom vilde sige ham, og derpaa at afgive sin Beretning til Hoffet i Versailles.

Endelig tilkjendegav Ludvig XIV i disse nye Forholdsregler, han meddelte Feuquieres, at han var vel tilfreds med den Begyndelse, der var gjort til at indlede Underhandlinger om et særdeles nöie Forbund mellem sig og Nordens Konger, og paalagde Ambassadeurerne at benytte sig af den Tilböelighed til Alliance, som Gyldenstjerne havde röbet, og af den omtalte Ægteskabsforbindelse, der kunde bidrage til at knytte ogsaa hine Baand. Eftersom han (Ludvig) blot havde Sverriges Fordeel og Gjenreisning for Öie, vilde han billige enhver Maade at fyldestgjöre denne Magt paa, kuns at man ikke under Paaskud af en nye Tractat atter drog Sagen ud, og at den allerede afsluttede kunde blive undertegnet til samme Tid, som Ratificationen af Freden til Fontainebleau skulde udvexles.

Förend Feuquieres havde modtaget disse Ordre, havde han allerede indledet Ægteskabssagen; han betydede de danske Ambassadeurer, at hans Herre gjorde denne Sag til sin egen, da han vidste, hvormeget den laae hegge Parterne paa Hjerte; men da de svenske Stænder vare herimod, og deres Betænkning kunde være til Hinder; saa vilde det mucligen være bedst at gjøre Ægteskabspacten til en Fredsbetingelse; og Feuquieres udbad sig i denne Henscende Ambassadeurernes Raad og Bistand. Disse svarede, at næst Agtelsen for de Franskes Konge havde det tilsigtede Partie været deres Herre den nærmeste Bevæggrund til at ville finde sig i Afrædelsen af saamange Erobring, og hvorledes end Tractaten affattedes, saa vilde den dog ikke blive fuldbyrdet uden dette Ægteskab. Dette Svar gav Feuquieres Anledning til, aabenbart at tale med de svenske Ambassadeurer herom under en Cermonie-Audience. Men da de intet svarede herpaa formedelst Stændernes Beslutning, saa blev man underhaanden enig om, at Feuquieres desangaaende skulde overrække Carl XI en Memorial. Ikke saasart havde Feuquieres modtaget Tractaten og hans Konges ovenanførte Ordre, förend han talte med Sverriges og Danmarks Ambassadeurer desangaaende paa den Maade, som deri var betegnet. De første önskede særdeles gjerne, at man kunde afkorte den Termin af tre Maaneder, som Tractaten bestemte for Ratificationerne; men de danske Ambassadeurer syntes at have mindre Hast i dette Punct. Den 21de September overgav han derpaa Gyldenstjerne den Memorial, han med ham havde opsat angaaende den svenske Konges Forbindelse med Prindsessen af Danmark. Han forestillede heri Carl XI, at Kongen af Danmark ikke uden hiin Betingelse skulde have været tilböelig til Fred, og at hans Herre havde forvissat samme Konge om Opfyldelsen af dette Forlangende, da han var underrettet om hans svenske Majestæts Bestandighed, og om den Forpligtelse, han havde paadraget sig med Hensyn til Prindsessen, og ligeledes forment, at denne Forbindelse vilde bestyrke det Venskab, han saae paa ny at fremspire mellem de nordiske Konger. Feuquieres föiede til, at han ventede Majestæts Svar med det fulde faste Haab at kunne overbringe hans Herre en Nyhed, der vilde fuldkomme hans Glæde. De svenske Ambassadeurer overleverede herpaa Feuquieres den 23 Sept. et skriftligt Svar med Forsikkring om, at Kongen hörte med Fornöielse det Forslag, som Feuquieres efter hans Konges Ordre havde gjort; men han haabede, at denne vilde finde det billigt, at Fredstractaten mellem de nordiske Hof-

fer først blev fuldbyrdet, og at det Övrige paafulgte alt efter hans egen Lyst og Tilböielighed.

Den 6te October underskreve Sverriges og Danmarks Ambassadeurer trende forskjellige Tractater: *den ene* angaaende Fuldbyrdelsen af de i Fontainebleau antagne Fredsvilkaar og Bestemmelser, *den anden* betræffende den svenske Konges Givtermaal, og *en tredie*, hvorved en defensiv Alliance oprettedes mellem de forhen krigførende Magter. Sygdom havde en Tidlang forhindret Feuquieres i at forelægge Carl XI Copien af den foreløbige Tractat til Fontainebleau samt Ludvig XIVs Brev. Den 7 October var han først i Stand til at efterkomme sin Monarks Befaling, og begge Dele blev af den svenske Konge modtagne med den største Erkjendtlighed og det levende Önske, at Alliancen mellem Frankerige og Sverrige maatte vorde endnu nöiere. Da Feuquieres priste hans Beslutning at befæste den gode Forstaelse med det danske Hof ved en defensiv Alliance og ved det tilstundende Ægteskab, svarede Kongen, at han heri havde fulgt Ludvig XIV's Raad, og föiede til, at han bad denne Fyrste snart at tilveiebringe Triple-Alliancen og at holde saavel Negotiationerne som Resultatet hemmelig, fordi Fienderne ellers vilde kunne tage Forholdsregler derimod. Feuquieres bemærkede, at det vilde være vanskeligt at underhandle hemmeligen om en Sag, hvorom hele Tydskland allerede havde Nys; men Kongen mente, det vilde være en let Sag at sætte Alverden i Uvished om Gjenstanden for Underhandlingerne og skjule Resultatet, naar Feuquieres selv, Gyldenstjerne og den danske Ambassadeur Grev *Anton af Altenburg* negotierede alene uden Vidner, og uden at Rigernes Raad vare vidende derom. Endelig vilde han med Feuquieres bede Kongen af Frankerige, ikke at optage Fyrsterne i den over- og nedersaxiske eller vestphalske Kreds i Alliance med sig; det var en Sag af lige Interesse for Sverrige og for Danmark, eftersom disse Fyrster i Tilfælde af Krig vare de eneste, man kunde gjøre Erobringer fra.

Ludvig XIV havde først besluttet at træde i defensivt Forbund med Sverrige og Danmark, da han fandt, at denne Triple-Alliance vilde være ham fordelagtig derved, at den satte ham i Stand til at benytte sig af Danmarks Tilbud, hvilke han formedelst det svenske Hofs Skinsyge hidindtil ikke havde voyet at modtage. Han havde i denne Anledning opsat en Instrux for Feuquieres, og betegnede ham Artiklerne i den tilsigtede Tractat med Forbehold, at man ikke forpligtede Frankerige til at række Subsidier, og at der efter Gyldenstjernes Forlangende ikke blev fastsat i Tractaten: at, naar den ene af de Forbundne vilde

formene en Nation Adgangen til og Handelen paa Östersöen, den anden da skulde være forbunden til at föie sig derefter. Men han sendte ikke Feuquieres denne Depeche og havde allerede forandret sin Mening paa Grund af de Forsigtigheds Bestemmelser, som de tvende nordiske Konger havde taget i deres defensive Alliancetractat, og af den gjensidige Hjelp, de havde lovet hinanden til Söes for at sikkre deres Handel; begge vare nemlig utilfredse med Hollænderne og enige om at alliere sig for at ödelægge Hollændernes Handel paa Östersöen. Da Ludvig XIV derfor ikke vilde have Udseende af at være deelagtig i denne Plan mod Hollænderne, saa overdrog han Feuquieres blot at tilkjendegive den svenske Konge: at man gjerne saae hans Forening med Kongen af Danmark, og saasom hans Ambassadeur allerede havde gjort Forslag til en nye Alliancetractat, ventede man med Længsel efter, hvad det svenske Hof i dette Öiemed vilde lade Ambassadeuren endvidere andrage. Ludvig befalede Feuquieres at gjøre de danske Ambassadeurer en lignende Compliment i Anledning af de nordiske Hoffers Venskabsforbund, og bevidne hans Herres Tilböielighed til at oprette en Alliance-Tractat med Kongen af Danmark; man vilde med Fornöielse höre de Forslag, Meierkrone i denne Henseende maatte forelægge, Men Ludvig erklærede til samme Tid, at han hverken kunde nægte Churfyrsten af Brandenburg en Garantie af de vestphalske Tractater, hvilken han skyldte hele det tyske Rige, ikke heller af den nylig afsluttede Tractat, som selv forudsatte Garantien.

Da Feuquieres havde modtaget sit Hofs Befaling, talte han den 11 November i Gyldenstjernes Fraværelse med den danske Ambassadeur *Iuel*, der stillede sig forundret an og fortalte, at Meierkrone havde Ordre til at gaae tilbage; *Höeg* vilde komme som Ambassadeur i hans Sted, blot for at complimentere Ludvig XIV, og ikke opholde sig synderlig længe ved Hoffet i Versailles; efter Alliancen med Sverrige kunde Kongen af Danmark ikke begribe, hvorledes man kunde underhandle om en Alliance med Frankerige andensteds end i Lund og ved andre Personer end dem, som havde sluttet Alliancen mellem de nordiske Magter, for at undgaae den Skinsyge, som Ministrene saavel de danske som de svenske endnu ikke vare helbredede for. *Iuel* bragte endelig Feuquieres i Erindring, hvad han ofte havde sagt ham: at Kongen af Danmark ikke kunde bestaae uden Venner. Den fölgende Dag, da Gyldenstjerne var kommen tilbage til Lund, talte Feuquieres ligeledes med ham paa samme Viis: hans Herre önskede intet hellere end at höre de Forslag til en nye Alliancetractat, som *Bjelke* maatte gjøre

ham ifølge det, denne Ambassadeur allerede havde yttret. Gyldenstjerne paastod i sit Svar endnu kraftigere end Iuel Nödvendigheden af at drive Underhandlingerne herom i Lund ved de samme Personer. Han sagde, at Bjelkes förste Instruxer vare opsatte under Forudsætningen af en Misforstaaelse mellem de nordiske Kroner, som siden den Tid meget havde forandret Natur; föiede til ligesom i Fortrydelse, at man vilde kalde Bjelke tilbage, og at Sverrige ikke som Danmark frygtede for at blive ene uden Venner, eftersom det var vis paa Frankeriges Venskab, og endelig gav han Feuquieres at betænke, om Sverrige bestandig kunde beholde Danmarks, naar det ikke kunde have Kongen af Frankerige til Garant for Alliancen, og paa den anden Side, hvad de nordiske Magter kunde blive tilsammen, naar Frankerige forsömte den Leilighed, som nu fremböd sig.

Kort efter saae Feuquieres Kongen af Sverrige tilligemed Gyldenstjerne ved et Gjæstebud, som denne Fyrste anrettede i Nærheden af Lund för hans Aftreise til Malmöe, og complimenterede ham i Anledning af hans Givtermaal og Alliancen med Danmark. Kongen bevidnede til Gjensvar, at han fölte sig Ludvig XIV forbunden for sin Lykke, men talte forresten om den nye indledede Tractat i endnu stærkere Udtryk end Gyldenstjerne, og udbredte sig vidt over de Fordele, som deraf vilde tilflyde Frankerige mere end de tvende andre Magter, efterdi disse vilde komme til at staae hiint til Tjeneste og derimöd ikke vilde i samme Grad kunne disponere over Frankeriges Kræfter. Feuquieres indlod sig ikke i nogen Undersögelse om dette Punct eller om Betingelserne, bemærkede, at han intet havde at tilföie til det, han allerede havde sagt, og lovede at underrette Gyldenstjerne, hvis han fik nye Befalinger fra hans Konge og Herre i Anledning af den Beretning, han vilde gjøre om det, som man havde forestillet ham. Da Kongen af Sverrige spurgte ham, hvad han vilde foretage sig, imedens han selv gjorde en temmelig lang Reise omkring i Provindserne, svarede Feuquieres at han var tvivlraadig derover og bad Kongen ved sine Ordres at bestemme ham. Fyrsten raadte ham da at blive i Lund, fordi han dog, hvis han fik sine Fuldmagter, maatte vende tilbage til Lund, og ligesaa Ambassadeuren. Gyldenstjerne erklærede höit og lydeligt, at det ikke vilde blive Bjelke overdraget at gjøre nogen Proposition. Iuel, glad over, at Sagen indledtes, uden at han havde Skin af at være Anstifteren (maaskee for ikke at stöde Hollænderne), overhængte Gyldenstjerne om at overlevere Feuquieres et Udkast til en Tractat; men Gyldenstjerne var ikke af hans Mening, sigende, at, naar Hollænderne fik Underretning herom,

viide de mueligen tilstaae Ludvig XIV alt, hvad han forlangte, og denne mindre trænge til Nordens Magter. Disse to Ministre nöiedes altsaa med at sige Feuquieres, at deres respective Hoffer önskede, at Alliancen fik Tractaterne til Osna-brück, Münster, Roeskilde, Kjöbenhavn, Nimvegen og Fontainebleau til Grundvold, og at Tractaten blev defensiv med Forpligtelse til at angribe hver den, som maatte staae Fienden bi; endvidere at der ved samme blev bestemt, at ingen af de contraherende Magter maatte indlade sig i nogen Krig uden de Övriges Deeltagelse og uden med dem at være kommen overeens om Midlerne til at före samme; Frankerrige skulde yde ligesaameget som de andre Kroner til Forsvar for den, som maatte blive angreben; ingen turde optages i Alliancen uden de tvende Kroners Minde; man maatte ikke slutte nogen particulær Alliance, som kunde være til Skade for nogen af de Allierede; de trende Kroners Undersaatter skulde nyde gjensidige Handelsprivilegier i Særdeleshed med Hensyn til Kornvarers Udförsel; ved hemmelige Artikler maatte Fyrsterne i de saxiske og vestphalske Kredse for bestandig udelukkes af Alliancen; og endelig skulde Frankerrige understötte de nordiske Magter i deres Plan at lette sig det Aag, som Holländerne havde paalagt dem i deres Handel.

Feuquieres svarede ikke Gyldenstjerne og Iuel andet paa disse Forlangender, end at de vare betydelige. Den förste greb Ordet og bemærkede, at man alligevel ikke kunde eller vilde underhandle under andre Betingelser; men at det stod til den franske Konge paa sin Side at gjöre Propositioner, som betingede for ham Besiddelsen af Nederlandene og en Deel af Tyskland. Iuel, som var mere moderat, svarede, at man vilde finde sig i at slaae noget af ifölge de Propositioner, Ludvig vilde gjöre, og at de Danske ikke vare rovgjerrige, men vilde gerne nöies med en stor Sikkerhed, ledsaget af en Smule Haab.

Feuquieres og de danske Ambassadeurer foretog i Begyndelsen af November Udvexlingen af Ratificationerne af Tractaten til Fontainebleau; men de Svenske gave ingen anden Ratification af denne Tractat end den af den nye, som de havde afsluttet med de Danske. Dette forhindrede ikke Ludvig XIV, da han havde det Project at tilhandle sig Hertugdömmet Zweybrücken, at give Feuquieres Ordre til, virksomt at antage sig den Holstenske Hertugs Gjenindsættelse ved Underhandling med de danske Ambassadeurer, og til samme Tid at melde de Svenske, hvorledes det franske Hof havde til Sverriges Fordeel jevnet de Vanskeligheder, som Churfyrsten af Brandenburg gjorde ved at tilbagegive Öen Wollin,

hvilken han paastod at ligge hiinsides Oderen. De Franske havde vægret sig ved at rømme Churfyrsten Fæstningen Vesel, förend de Svenske igjen vare satte i Besiddesse af alle deres Stæder i Pommern. Ludvig vilde ikke, at Feuquieres maatte blande sig i den Strid, som de nordiske Hoffer vilde yppe med Hollænderne; uden at lade sig forlyde med noget angaaende Stedet for Tractatens Afsluttelse, skulde han blot tilkjendegive Ambassadeurerne, at hans Herre ikke kunde raadslaæ om nogen Alliance med dem, förend han var bleven oplyst om den Tractat, Sverrige og Danmark havde indgaaet med hinanden indbyrdes, og i Særdeleshed om de hemmelige Artikler, efterdi de siden kunde afkræve ham en Garantie derfor.

Da Feuquieres havde modtaget sin Konges sidste Ordres, skrev han den 2 Decbr. til Carl XI fra Malmöe af, for at gjöre ham opmærksom paa, at det franske Hof ventede hans Ratification paa alle de Tractater, som det havde sluttet for at gjenoprette Sverriges Sager. Det var endnu bestandig tilbøieligt til en nöiere Forbindelse, enten det kunde skee ved en Fornyelse af de gamle Tractater eller ved nye Underhandlinger, hvorunder alt, der var af fælleds Interesse, kunde indbegribes. Det franske Hof önskede til den Ende en Meddelelse af de Tractater, som Sverrige havde oprettet med Danmark, og af de hemmelige Artikler i samme. Om lignende Meddelelser og om en hurtig Restitution for Hertugen af Holsten-Gottorp anholdt Feuquieres i et Brev til de danske Ambassadeurer.

Feuquieres erfarede samme Dag, at Sverriges og Danmarks Ambassadeurer havde begivet sig til Lund, og skikkede strax *Piquetiere* sammesteds hen, hvem Gyldenstjerne meldte, at han om to eller tre Dage vilde besøge Feuquieres i Malmöe, og bad ham vente sig. Men Feuquieres begav sig desuagtet til Lund den fölgende Dag, hvor han strax efter sin Ankomst lod Ambassadeurerne complimenterere. Gyldenstjerne og Örnstedt aflagde ham först deres Besög, og, da de i deres Herres Navn havde bevidnet deres Erkjendtlighed for den franske Konges bestandige Hengivenhed, bemærkede de i Anledning af den æskede Ratification af Tractaten med Danmark, at det Brev, Kongen af Sverrige havde skrevet Ludvig XIV til desangaaende, maatte være tilstrækkelig, og hvad Tractaterne med Zelle og Brandenburg angik, var det nok at excqvere samme efter deres Form og Aand, og deraf at meddele disse Magter Ratificationer, i det man böd det franske Hof Copier af samme. Feuquieres svarede, at en saadan Copie var tilstrækkelig med Hensyn til Sverriges Tractat med Biskoppen af Münster; men med Hensyn til de

andre behövedes der en mere authentisk Act, som tilkjendegav en Approbation, hvilken desuden vilde gjøre Sverrige mere Ære, end om det blev et Skin tilbage af, at dette Rige havde acquiesceret ved Tractater, som det ikke havde approberet. Ambassadeurerne sagde herpaa, at Kongen af Sverrige havde skikket en ligefrem og simpel Ratification af Zeller-Tractaten, og svor paa, at der i Tractaten mellem de nordiske Hoffer ikke befandt sig anden hemmelig Artikel end en Convention om at fritage de danske Undersaatter for en Decl af Toldafgifterne i Livland og nogle andre af Sverriges Provindser.

Den danske Ambassadeur kom samme Dag til Feuquieres og forsikkrede ham strax, at de danske Tropper skulde rømme Holsten paa 600 Ryttere nær, der skulde inddrive de Contributioner, om hvis Beløb Commissairerne paa begge Sider vilde blive enige. Feuquieres svarede, at han var overbevist om, at Kongen af Danmark bestandig havde været til Sinds at fyldestgjøre det franske Hof i denne Henseende, og for fuldkommen at retfærdiggjøre denne Overbeviisning havde han kuns ogsaa at give hine 600 Ryttere Marschordre og iøvrigt ganske stole paa Frankeriges Garantie. Denne Ambassadeur benægtede iligemaade, at der i Tractaten fandtes andre hemmelige Artikler end den af Gyldenstjerne nævnedes, og dadlede forresten denne Minister for Yttringer, hvorved han havde ladet formode, at der i samme endnu var andre. Efter Ludvigs Befaling forestillede Feuquieres derpaa samme Ambassadeur, at hans Herre burde gjøre det første Skridt til at ville underhandle med Frankerige. Ambassadeuren billigede dette, men mente, at det danske Hof ikke heri burde forekomme det svenske og give Exemplet.

Den 29de December erklærede den danske Ambassadeur Feuquieres, at hans Herre efter det franske Hofs Indbydelse vilde ogsaa trække de 600 Ryttere ud af Holsten, og vilde blot foreskrive Hertugen en Termin for Betalingen af de tilbagestaaende Contributioner, hvorom man mindeligen vilde komme overens. Da endelig begge Rigers Ambassadeurer hemmelig gav Feuquieres Vink om, at Bjelke og Höeg havde faaet Ordre til, ved det franske Hof selv at underhandle om Alliancen; da Feuquieres paa sin Side havde udrettet hos den svenske Ambassadeur sin Monarchs Befalinger og saac, at disse intet videre havde at bestille med de danske Ambassadeurer, saadant nemlig, som kunde nødsage ham til at have et vaagent Öie med dem, og at et længere Ophold paa Grændsen altsaa vilde være unyttigt: saa besluttede han sig til i Hast at be-

give sig tilbage til Stokholm, hvor han ankom den 13 Januari 1680. Og hermed sluttes da Underhandlingerne i Lund.

§ 7.

Snart efter sin Ankomst til Hovedstaden talte Feuquieres med Carl XI og sagde ham, at Kongen af Frankerige ikke havde indladt sig i den Gottorpske Hertugs Sag, naar ikke denne havde været Hans Majestæts Morbroder; og at de Danske alligevel paastode, at det franske Hof havde overladt Hertugen til sig selv, fordi denne ikke var bleven omtalt i Tractaten til Lund, og fordi man ikke saae nogen svensk Minister i Kjöbenhavn, som holdt paa Hertugens Interesse. Den svenske Konge udbrød saa heftigen i Anledning af disse Ytringer, at man lettelig skjønnede, han ikke tænkte saaledes. Saasnart den danske Ambassadeur havde havt sin første Audience hos Ludvig XIV, meldte Bjelke mod Slutningen af Martsmaaned 1680 *Croissy* (Minister og Statssecretair hos Ludvig XIV), at han havde faaet Fuldmagt til at underhandle om en Fornyelse af Alliancen med Frankerige, og at det var Gyldenstjerne overdraget at skikke ham Instruxer desangaaende. Bjelke bad Ludvig XIV, fremdeles at yde Hertugen af Holsten-Gottorp sin Beskyttelse, endskjönt Gyldenstjerne, der var gaaet som Ambassadeur til det danske Hof, ikke havde i Kjöbenhavn hidtil ladet falde eet eneste Ord for at understøtte *Mortangis* *) Mægling til Fordeel for denne Fyrste. Ogsaa den danske Ambassadeur tilkjendegav Hoffet i Versailles, at han var i Besiddelse af de fornödne Instructioner for at kunne underhandle.

Den 1 April havde Feuquieres en Audience hos Kongen af Sverrige, bad ham saameget mueligt at fremme den Gottorpske Hertugs Gjenindsættelse, og föiede til, at dersom Sverrige ikke havde indladt sig i en nye Tractat med Kongen af Danmark, saa skulde denne Fyrste have givet Sverrige alt tilbage uden at gjøre Fordring paa Contributioner og Pant, istedetfor at man ved Tractaten til Lund havde ladet ham beholde Vismar, og det som han havde bemægtiget sig i Hertugdømmet Bremen, til Sikkerhed for de tilbagestaaende Contributioner. Kongen af Sverrige tilstod, at det var nödvendigt at fremskynde Terminen for Evacuationerne. Den 10 April overgav *Gyldenstolpe* Feuquieres Artiklen betræffende de Danskes Handel i Sverrige; den löd omtrent paa det samme, som man havde sagt ham fra Begyndelsen af. Saaledes nærmede man sig mere

*) *Mortangis* kom Aar 1679 som fransk Gesandt til Kjöbenhavn.

og mere hinanden. Ludvig XIV vilde, at Bjelke först skulde give sit Udkast til en Alliance-TRACTAT, idet han lod ham sige: at det vilde være det bedste Middel til at gennemtrænge den danske Ambassadeurs Höegs Hensigter og bringe ham til at erklære sig, naar Bjelke opsatte de Betingelser, under hvilke hans Hof enten *separat* eller i Forening med det danske vilde alliere sig med Fraukerige, og derefter viste Höeg disse Betingelser.

Carl XI havde ikke indbudet Feuquieres til at være tilstæde ved hans Formæling med den danske Prindsesse, for ikke at give Anledning til Strid om Forsædet imellem ham og de danske Ambassadeurer. Disse undveg paa deres Side ethvert Möde med Feuquieres ved Kongens Taffel; Feuquieres derimod søgte Leilighed, skjönt forgjeves, til at stöde sammen med dem. Ludvig XIV gav ham i denne Anledning en liden Irettesættelse: han burde ikke med saamegen Bram have søgt Leilighed til at haandthæve sig Forsædet for Danmarks Ambassadeurer, fordi han ikke burde i sit Forhold vise, at der kunde være nogen Uvished og Strid om den Rang, som tilkom begge. Uden ængstelig at söge den, kunde han, naar Leiligheden dertil böd sig af sig selv, hævde Forsædet for disse og andre Ambassadeurer.

Underhandlingerne om Alliancetractaten imellem Frankerige, Sverrige og Danmark fortsattes bestandig i Paris, ihvorvel kuns langsomt. De svenske og danske Ambassadeurer skulde först fremsætte de Artikler, som kunde behage deres Hoffer; alligevel paa Bjelkes indstændige Begjering forstod Ludvig XIV sig til at opstille Præliminarierne fra sin Side, saasunt Ambassadeurerne havde tilkjendegivet deres respective Herrers Forlangender. Men naar Höeg yttrede Lyst til at underhandle, saa undskyldte Bjelke sig, og begge gavs ved deres liden Interesse for Sagen Anledning til at troe, at de önskede Udkastet til en Tractat mere af Nysgjerrighed end for at bringe en Alliance tilveie. Dette bragte Ludvig til at befale, at Udkastet ikke blev dem givet i Hænderne, förend de havde forklaret sig tydeligere, og vare blevne enige om at underhandle i Samfund eller at drive Anliggenderne hver for sig. Kongen af Sverrige foranledigedes herved til, i Begyndelsen af August 1680 at yttre for Feuquieres, at Bjelke og den danske Ambassadeur ventede paa et Udkast til Tractaten, som Ludvig XIV skulde tilstille dem, og at han ikke vidste, hvad han skulde tilskrive en Forhaling i Negotiationerne, som satte ham i Forlegenhed og Uroe. Da Feuquieres gav Mangel paa Enighed imellem Bjelke og Höeg Skylden, saa forsikkrede baade de

danske Ambassadeurer i Stokholm og *Bengt Oxenstjerne*, som just i denne Tid var bleven udnævnt til Sverriges Rigs-kantsler, at det ikke fattedes paa behørig Ordres fra de respective Hoffer til at fremme Værket. Carl XI tilkjendegav end-ogsaa Feuquieres, at hans Ambassadeur tvivlede om Ludvig XIV Hensigter, og at Negotiationerne var meget mod hans eget Önske drague ud. Ifølge Ludvigs Ordre viste Feuquieres hverken megen Iver for denne Sag eller megen Kulde, men talte blot herom som en Ting, der i og for sig selv var at ønske og hvis Tilendebringelse han ikke havde Grund til at drage i Tvivl.

Der taltes imidlertid om Besög, som Prindsen af Oranien tiltænkte adskil- lige Fyrster i Tydskland, der ikke gjeldte for at være Venner af Sverrige. Lud- vig XIV var ikke uden Frygt for nye Combinationer og paalagde Feuquieres at meddele Carl XI sin Frygt og gjøre ham det mere indlysende, at den gamle Alliance, som var udlöben om to Aar og kuns havde Garantien af *visse* Trac- tater til Formaal, ikke var imponerende nok til at forekomme Combinationer farlige for Sverrige. Der kunde gives mangen Anledning til Trætte imellem Kongen af Sverrige og hans Naboer. Lilierot kom netop nu tilbage fra Fran- kerige og medbragte Mistroe til det danske Hof's Redelighed; ogsaa heraf benyt- tede Feuquieres sig til at indskyde Vedkommende, at den rette Vei til at forsikre sig dette Hof var den, at binde det ved en fælleds Alliance med Frankerige. Men Feuquieres havde endnu en Modstander at overvinde, Oxenstjerne nemlig, som mente, at Sverrige vel kunde være sikkert ved en Neutralitets-Act, uden nöiere at slutte sig til Frankerige. Imidlertid trængte de svenske og danske Ambassadeurer paa, at man gav dem Udkastet til en Tractat, som havde til Grundvold en nöie Forbindelse mellem de tvende Hoffer og en gjensidig For- pligtelse til at hjælpe hinanden indbyrdes mod alle og enhver, som vilde for- styrre dem i Besiddelsen af de Lande og Rettigheder, som de for Tiden havde. Den svenske Ambassadeur begyndte at vise streng Iver for Negotiationerne og mindre Paæstaalighed i urimeligt Krav paa foregivne Restancer i Subsidierne, hvilke hidtil havde været hele Gjenstanden for hans Conference. Dette bevæ- gede Ludvig XIV til, den 20 September at forelægge Ambassadeurerne Udkastet til Tractaten, og derhos bemærke, at han gjerne vilde höre, hvad de maatte finde passende at tilföie til Fyldest for deres Herrer.

Da Rigsdagen i Sverrige aabnedes i Efteraaret 1680, fik Carl XI andet at tage vare end at pleie hine Underhandlinger. Ogsaa ved denne Leilighed havde

Feuquieres en Strid med den danske Ambassadeur om Forsædet. *) Da han nemlig kom i Stændernes Forsamling, fandt han den Plads i Tribunen, han var vant til at have, besat af Juell. Han satte sig derfor paa høire Side af denne. Juell vendte sig til den anden Side og lod som han ikke saae Feuquieres, greb endelig det Partie at reise sig og blive staaende under hele Ceremonien, idet han vægrede sig for at tage mod en Stool, som man böd ham. Alle Tilstedeværende undredes over, at han ikke gik sin Vei. Feuquieres svarede alle dem, som talte med ham desangaende: at han undredes over deres Forundring; thi der var ingen anden end Gyldenstjerne, der indbildte sig, at de danske Ambassadeurer havde Modbydelighed for at indrømme de Franske Forrangen. Ved Dronningens Kroningsfest den 4 Dec. 1680 indtog Feuquieres sin sædvanlige Plads; den danske Ambassadeur var kommen for ham, men havde sat sig paa samme Bænk langt fra ham og nedenfor.

De paafølgende Udsættelser i Tractatens Afslutning havde egentlig sin Grund i Debatterne i det svenske Rigsraad og i Oxenstjernes Opposition; men Carl XI undskyldte selv Bjelkes tilsyneladende Langsomhed med den Vanskelighed, som Hoffernes Afstand fra hinanden lagde i Veien for en rask Brevvexling. Bjelke indrømmede, at Sverrige ikke kunde finde Frelse og Sikkerhed uden i en hurtig Oprettelse af en Alliancetractat med Frankerige; men mente, at indtræffende Hindringer ikke gav Haab om, at han i Löbet af 4 Maaneder kunde blive underrettet om den Beslutning, hans Herre vilde tage. Iövrigt paastod han, at Höeg, med hvem han skulde virke i Forening, sögte at temporisere, indtil han havde seet, hvad det engelske Parlament vilde beslutte sig til; at Kongen af Danmark ikke vilde tilstøde, at man i denne Alliancetractat omtalte Tractaterne til Nimvegen, Fontainebleau og Lund, ligesaaalidet som den til Roeskilde og Kjöbenhavn; han stræbte efter at gjøre sig til vindskrænket Herre over de Holsten-Gottorpske Lande, saaledes at det var overmaade vanskeligt at blive enig om det Svar, som udfordredes paa det franske Hofs Udkast. Paa den anden Side viste Dan-

*) Denne Strid omtales i No. 635 f. af Mss. de la bibliothèque de l'arsenal under Art. XLVI Préséance de l'ambassadeur de France sur celui de Dannemarck. Man kan her anvende, hvad Fontenelle siger i hans Entretiens sur la pluralité des mondes: "Je sais bien, qu'on sera moins jaloux du rang, qu'on tient dans l'univers que de celui, qu'on croit devoir tenir dans une chambre, et que la préséance de deux planètes ne sera jamais une si grande affaire que celle de deux ambassadeurs.

marks Ambassadeur megen Iver før Alliancen, uden iövrigt at forklare sig i Hensende til de Tillæg til og Forandringer i Udkastet, som han önskede; han paa-stod, at det var Sverrige, som af særegen Interesse ikke lod Underhandlingerne skride frem; han selv var beredt til at lægge den sidste Haand paa Værket. Ludvig XIV befalede atter Feuquieres at lade Sagen gaae sin egen Gang og ikke blande sig deri, med mindre man beskyldte det franske Hof for at være Aarsag i Forhalingen.

Den 20 Januar 1681 meldte Oxenstjerne Feuquieres, at Lilierot var beordret til at begive sig til Kjöbenhavn for der at træffe en Overenskomst om det Modproject, som de nordiske Hoffer vilde forelægge Kongen af Frankerige. Imidlertid var Lilierot endnu ikke afreist den 7 Februar. Uorden i Gesandtsens Pengesager skulde have Skylden for denne Udsættelse; men Feuquieres lod sig mærke med, at dette ikke var den egentlige Aarsag: man maatte undre sig over, sagde han, at de Svenske ikke blot vare de sidste til at byde Frankerige deres Alliance, men at de ikke engang svarede til de Avancer, som vare gjorde, imedens den tyske Keiser sögte at stifte Forbund mod Frankerige, forstærkede sine Tropper og intet forsöimte for at fornye Krigen i Tyskland. Endelig reiste da Lilierot, og de Svenske, som frygtede for at drages af Frankerige ind i en nye Krig, tröstedes Feuquieres med, at netop Forhalingen af en Alliance med Frankerige gav Fienderne Mod til at löfte Hovederne. Mod Slutningen af Martsmaaned s. A. meldte Oxenstjerne Feuquieres, at Lilierot havde forladt Kiöbenhavn efter at være med de danske Ministre kommen overeens om alle Puncter i Alliancen med Frankerige, og at man strax vilde skikke Bjelke Modprojectet fuld færdigt, og troede, at det vilde have den franske Konges Bifald. Men Ludvig havde ingen Troe mere til Bjelke og forlangte hans Tilbagekaldelse.

Den 20 April spurgte Feuquieres Oxenstjerne: om Overenskomsten mellem de nordiske Hoffer tillod, at den danske Ambassadeur indlod sig först i Underhandlingerne, hvis den svenske Ambassadeur endnu ikke skulde være færdig. Da Oxenstjerne forlangte Oplysning om, hvorfor man gjorde ham dette Spörgsmaal; svarede Feuquieres, at Höeg trængte paa; man var ogsaa tilböielig til at laane ham Öre, eftersom Bjelke vedblev at være tavs, og man endnu ingen Efterretning havde fra Lilierot. Oxenstjerne blev röd, ivrede mod Danmarks Fremgangsmaade og yttrede Frygt for, at denne Magt fremdeles kunde vinde den første Plads i Ludvigs Venskab. Feuquieres bemærkede, at hans Herre nu i 18 Maa-

heder havde ventet paa Carl XI's Beslutning, at han (Oxenstjerne) maatte erindre sig, hvad han selv ofte havde sagt om Fordelene af at underhandle hurtigt, og at det var godt at komme Danmark i Forkjøbet. Carl XI kom just til, da Ministrene vare midt i denne Samtale. Oxenstjerne berettede ham, hvad Feuquieres havde sagt, hvorover denne Fyrste blev mørk og talte intet til Feuquieres hverken denne eller den følgende Dag.

Da Lilicrot var kommen til Paris, erklærede han og Bjelke begge Croissy, at, førend man indlod sig noget Forslag om Alliance med Kongen af Danmark, maatte man nødvendig forpligte denne Fyrste til at afstaae fra hans Hensigt at formene Hertugen af Holsten-Gottorp at anlægge Fæstninger i eget Land. Croissy forestillede dem, at man maatte begynde med at træffe Overeenskomster, der kunde tilveiebringe Harmonie imellem Kongen af Frankerige og Nordens Konger; siden vilde man lettere finde Midler til at bilægge Tvistigheder imellem den danske Konge og Hertugen. Ambassadeurerne syntes efter dette ikke synderlig tilbøielige til at skride frem med Negotiationen, og Ludvig XIV mente nu, at han ikke længere kunde bide med at tage sine Forholdsregler med Hensyn til Danmark og de andre Sverriges Naboer, som røbede en oprigtig Attraae til at forbinde sig med ham. Feuquieres fik Ordre til at communicere de svenske Ministre hans Villie og tillige at anke paa Bjelkes slette Conduite. Oxenstjerne erklærede, at denne Ambassadeur ikke havde haft Ordre til at handle saa hastigen, men skulde blot anbefale Ludvig XIV Hertugens Sag. Han føiede til, at det vilde være den største Ulykke, der kunde ramme Sverrige, hvis Frankerige blev ligegyldig for dets Interesse, men han haabede af Kongens Godhed og fuldkomne Indsigter, at han ikke vilde tage saa ilde op Feil, der vare indløbne mod det svenske Hofs Villie. Ogsaa Carl XI selv væltede al Skylden paa Bjelke.

Imidlertid overleverede de svenske og den danske Ambassadeur til Croissy de nordiske Magters Modproject. De forlangte heri store Subsidier af Frankerige i Fredstid og endnu større i Tilfælde af Krig; de vilde forpligte ham til at yde de nødvendige Bidrag til en Flaades Udrustning, hvilket aldrig før havde været stipuleret i nogen foregaaende Tractat, og opstillede mange andre Forlangender, blottede for al Billighed og forskjellige fra det, man forhen havde været iagttaget ved Tractater af en lignende Natur. Ovenikiöbet vilde Sverrige ikke nøies med, at man i Tractaten ved nye Artikler gjentog Garantierne for Tractaterne i Roeskilde og Kjöbenhavn til Fordeel for Sverrige og Hertugen af Holsten-Got-

torp; men de bragte endog i Forslag en separat og hemmelig Artikel, ifølge hvilken den franske Konge skulde sikkre Hertugen Fortificationsrettighed i hans Lande. Saadanne Artikler maatte nødvendig afbryde Forbindelsen imellem Frankerige og de nordiske Magter, hvis de Danske fik Nys derom, før Tractaten var i Stand, eller ogsaa bevæge dem til at hæve Forbundet med Frankerige og indgaae andre for Frankerige ufordeelagtige Forbindelser, saasnart det behagede de Svenske at meddele dem Artiklerne. Modprojectets hele Natur, en österrigsk Ambassadeurs Ankomst til Stokholm og de idelige Opsættelser gave Feuquieres Mistanke om, at de Svenske ikke mente det ærligen, endskjönt Carl XI selv ofte vedgik, at Rigets Tilstand, Flaadens og Fæstningernes Forfald gjorde en Forbindelse med Frankerige særdeles ønskelig.

Hög afstod fra sin Begjering om Pengesummer til en Flaades Udrustning; men Bjelke vedblev sin Paastand og erklærede, at han ikke kunde fortsætte Underhandlingen i Betragtning af den holstenske Hertugs Interesse og Sagen angaaende Hertugdömmet Zweybrücken, hvorom han efter Hertugens Afgang maatte oppebie nye Forholdsregler. Ludvig XIV paastod nemlig Souverainitet over Hertugdömmet, som dependede af Bispedömmet Metz; fra Sverriges Side kunde ikke være Tale om nogen Souverainitet; men vilde denne Magt ikke sælge Kongen af Frankerige Hertugdömmet, saa vilde man dog foretrække samme for andre Prætendenter imod at faae Frankeriges Lehnshöihed anerkjendt. Henimod Midten af Junius s. A. talte Feuquieres med Oxenstjerne om den separate Artikel til Hertugen af Gottorp, og søgte at gjøre ham det indlysende, hvor unyttigt og farligt det var at hæfte sig ved denne Artikel; men Ministrene betragtede den som en Stats- og Æressag, i hvilken Sverrige ikke kunde give efter. Feuquieres gjentog for Carl XI selv sine Bemærkninger mod hiin Separat-Artikel og fremsatte dem efter dennes Begjering ligeledes for Hertugens Gesandt. Om end, mente han, denne Artikel blev tilstaet, saa vilde dog Danmark, mod hvis Vidende man tænkte at indrømme den, deraf tage Anledning til at svække Tractaternes Kraft og Gyldighed. Gesandten begreb dette fuldkommen vel og sagde, et hans Herre aldrig havde forlangt, at man skulde heri handle mod Danmarks Vidende; han forlangte kuns at blive indbefattet i Tractaten mellem Frankerige og Danmark, og billigede ikke den af de Svenske foreslaede Middelvei at indlemme hans Interesse i en separat og hemmelig Artikel. Det var Fortifications-

rettigheden, det gjældte om, og denne ansaae baade Oxenstjerne og Hertugen af Gottorp for een af de væsentligste Artikler i Tractaten mellem det franske og danske Hof. Ligesaa forgieves som Feuquieres Forestillinger vare de, hvilke Croissy i Augustmaaned 1687 gjorde Bjelke og Lilierot; de vilde ikke nøies med den blotte Omtale af Tractaterne til Roeskilde, Kjöbenhavn og Fontainebleau.

Endnu den 17 September erklærede Feuquieres paa hans Konges Befaling Oxenstjerne, at det danske Hof vilde være mere tilbøielig til en Alliance med Frankerige, naar man viste mindre Interesse for Hertugen af Gottorp og Kongen af Sverrige; Sverriges Kulde og Langsomhed maatte tilsidst blive det franske Hof modbydelig og nöde det til at gribe til andre Forholdsregler. Oxenstjerne svarede: at man ikke var urolig over Danmark; Tractaten blev kuns hindret ved de to Artikler betræffende Hertugen af Holsten og Zweybrücken; han fandt virkelig, at det endnu ikke var Tid til at tale om den første, men at det danske Hof ikkun vilde være mindre interesseret i den sidste end Sverrige selv.

Ludvig XIV tilbød i Begyndelsen hver af de nordiske Magter 100000 Rdlr. Subsidier aarlig i Fredstid og 200000 i Tilfælde af Krig; men da de ikke dermed var tilfredse, vilde han tilstaae Sverrige de samme 400000 Rdlr. aarlig i Krigstid, som han under lignende Omstændigheder havde ydet dette Rige i Aaret 1663. Men pludselig viste sig nye Hindringer. Sverrige havde i October 1687 sluttet med Generalstaterne en defensiv Tractat til Opretholdelsen af den vestphalske Fred. Sverriges Flaade var nemlig bleven ödelagt i sidste Krig, og det var derfor yderst magtpaaliggende at forsikkre sig Alliancen med en saa anseelig Söemagt som Holland, og beröve ved samme Leilighed de Danske en Allieret, der havde været dem saa nyttig. Imidlertid besluttede dog Ludvig XIV igjen at knytte Underhandlingerne med de svenske Ministre paa Vilkaar, at Alliancen, nu da de enkelte Artikler i saa lang en Tid havde været omhandlede, blev bragt i Stand inden 14 Dage; han vilde ikke længer lade sig foresnakke og före bag Lyset ved tomme Forslag, som kunde bringe andre Fyrster paa de Tanker, at denne Alliance var ham saa yderst kjær og vigtig.

Den 1 Febr. 1682 underrettede Oxenstjerne Feuquieres om, at da de nordiske Konger vare blevne enige om ikke at holde Ambassadeurer ved det franske Hof uden i Fælledsskab, og da Kongen af Sverrige havde erfaret, at Kongen af

Danmark havde kaldt Höeg tilbage, saa havde han givet Bjelke Ordre til at forlade det franske Hof; men dersom det behagede Ludvig, saa kunde Underhandlingerne fortsættes ved Lilierot, som havde faaet Fuldmagt og nye Instructioner og vilde handle med større Frihed end Bjelke, som i flere Henseender var bleven bunden og indskrænket ved Höegs Nærværelse. Da derfor Carl XI forespurgte sig hos Kongen af Danmark, om de skulde blive ved i Forening at underhandle ved det franske Hof, saa erklærede den danske Minister paa sin Herres Vegne, at det var bedre, at blive ved, saaledes som Sverrige havde begyndt med Hensyn til Holland, idet enhver drev Underhandlingerne for sig, som han syntes, uden at paalægge den anden Part nogen Tvang. Dette Svar voldte megen Uroe ved det svenske Hof. Ikke uden Aarsag, da Misfornöielse over Sverriges nye Associations-Tractat med Holland og den LigeGYldighed, det viste for en Alliance med Frankerige, bestemte Ludvig XIV for at afslutte Alliancestractater med Danmark og Brandenburg; ogsaa befalede han Feuquieres, ikke mere at gjøre nogen Proposition, som kunde vække Mistroe hos de nye Allierede. Croissy forsikkrede imidlertid Lilierot, at der i Tractaten med Danmark intet indeholdtes til Hinder for, at jo Sverrige kunde tiltræde den paa samme Vilkaar og i samme Öiemed som Dannemark: nemlig i Regensburg og Frankfurt at medvirke til Fredens Opretholdelse paa de Betingelser, som det franske Hof vilde foreslaae.

I Juni Maaned s. A. kom de Svenske over en Fortegnelse paa Artiklerne i de Tractater, som Ludvig XIV havde oprettet med Kongen af Danmark og Churfyrsten af Brandenburg, og som de tvende sidstnævnte Fyrster havde indgaaet med hinanden. De sattes derved i stor Bevægelse, men Feuquieres søgte at beroelige dem ved den Forestilling, at disse Artikler maatte være falske og understukne, eftersom hans Herre endnu kunde pleie Underhandlingerne med Sverrige og de Danske paastode ikke at have overtraadt Tractaten til Lund. Det danske og churfyrstelig-Brandenburgske Hof havde virkelig attraaet en saadan Alliance med Frankerige, som kunde sætte dem i Stand til at gjøre Erobringer paa Sverriges Bekostning. Men Ludvig XIV havde aldrig villet laane Öre til deres Sollicitationer, indtil det svenske Hof i October 1681 havde sluttet Associations-Tractaten med Holland. Først i Martsmaaned indgik Frankerige i

den defensive Alliance med Danmark uden at omtale Sverrige; *) men vilde dog ikke tillade sin Allierede at angribe Sverrige, med mindre denne Magt ifølge Associations-Tractaten foretog sig noget fiendtligt imod Frankrige.

§ 8.

Den 30 Julii 1682 forlod Feuquieres Stokholm, yderst misfornöiet med Oxenstjerne og med det nye Ceremoniel, der blev iagttaget ved hans Afskeds-Audience. Han havde til Efterfølger ved det svenske Hof *Bazin*, *Conseiller* og *Maitre des requêtes ordinaire de l'hôtel de S. M. le Roy de France*.

I Bazins Instrux stod følgende Klagepuncter over det svenske Hof: at det uden Ludvigs Deeltagelse havde indladt sig i en Alliance med Danmark, og siden under Paaskud af Gottorps Interesse havde villet hindre de Danske i at forbinde sig med Frankrige. Hertugen af Gottorp havde man virkelig havt i Sinde at beskytte, men man vilde ikke ved nye Stipulationer til hans Ferdeel give det danske Hof Stof til Klage. Ludvig önskede desaarsag, at Bazin forkastede alle de Propositioner, som maatte blive ham forelagte med Hensyn til denne Fyrste. Iövrigt havde Bazin Ordre til at knytte paa ny de afbrudte Underhandlinger med Sverrige.

Bazin tiltraadte sin Reise mod Slutningen af April 1682 over Hamborg, hvor han den 20 Junii havde en Audience hos Kong Christian V, hvem han i Overeensstemmelse med Ludvigs Ordre forsikkrede om sin Herres Venskab og beroligede med Hensyn til denne nye Ambassade til Stokholm. Kongen svarede ham, at han havde saamange sikkre Beviser paa det franske Hofs Venskab, at han ikke i mindste Maade bar Tvivl om dets gode Hensigter, og bad Bazin derom forsikkre hans Herre. Imidlertid erfarede dog Bazin af Martangis og Gräv Rebenal, at Kongen af Danmark ikke uden Ængstelighed havde hört tale om hans Ambassade. Han reiste derfra til Kjöbenhavn og blev fuldkommen fyldestgjort ved de Audiencer, han den 5 Julii havde hos Dronningen, Kronprindsen og Prinds Jörgen. Den 6 Julii dinede han i Selskab med Greverne Gyldenlöve og Reventlau, som gjorde ham forskjellige Sgörgsmaal om Öicmedet af hans Reise.

*) Ifölge denne Tractat lovede Ludvig XIV de Danske 80000 Rdlr. aarlige Subsidier og Hjelp mod Sverrige, hvis de af denne Magt bleve angrebne; hvorimod Kongen af Danmark forpligtede sig til at holde 18000 Mand og 18 Krigsskibe beredte til Frankriges Tjeneste.

Han svarede dem, at Kongen hans Herre intet andet Öiemed havde end at vedligeholde Alliancen mellem sig og Kongen af Danmark; [han selv gik til Sverrige uden nogen særdeles Ordre og blot for at udfylde Feuquieres Plads. Dersom denne Plads stod ledig, vilde Kongen af Sverrige synes, at man ikke brød sig om Forbindelser med ham, og det vilde man ikke give ham Anledning til at troc.

Bazin opholdt sig i Sverrige indtil Slutningen af September 1682; men udrettede slet intet som en Følge af hans Strid med Öxenstjerne om det Ceremoniel, som var at iagttage ved hans Modtagelse. Carl [XI vilde ikke see ham og forbød sine Ministre og Raad at pleie noget Samqvem med ham. Bazin reiste da tilbage og Ludvig XIV sendte ingen Ambassadeur til Stokholm i hans Sted; men Bazins Secretair *Michon* blev kuns tilbage for at före Correspondancen. Af de derpaa fölgende *Extracts des lettres du Sr. Michon à Mr. de Crossy pendant les trois derniers mois de 1682 jusqu' à 1687* har jeg uddraget de Noticer, som föolge.

Aar 1683 havde det svenske Hof sluttet en Tractat med Keiseren og Spanien, og ikkuns Frygt for Danmark og Brandenburg holdt det tilbage fra at sende en Armee til Tyskland. Rygtet gik nu, at Frankerige vilde erklære Sverrige Krig, og blev næret ved Efterretningen om Grev *Royes* Ankomst til Danmark.*) I Julii Maaned viste sig virkelig en fransk Flaade i Sundet og satte de Svenske i stor Bevægelse, helst da de ikke ved Lilierot i Paris vare blevne underrettede om Expeditionen. *Marquis Villars*, fransk Ambassadeur i Kjöbenhavn, forsikkrede vel den svenke Gesandt, at Expeditionen ikke havde til Hensigt at forurolige Sverrige; men Carl XI reiste dog i Hast til Skaane for at tage Kysterne og Flaaden i Öicsyn. De moskovitiske Ambassadeurer, som kom til Stokholm i Septem-bær 1683, erklærede ved Efterretningen om den franske Armade i Östersöen: at dersom det lykkedes dem at slutte med Sverrige det nöie Forbund, for hvis Skyld de vare komne, saa vilde Czarens Tropper og Penge vare tilstrækkelige til at garantere de Svenske for alle de Franskes og Danskes Insulter. Moskoviterne vilde kuns betjene sig af deres Hesteskoe for at knuse Hovederne paa dem begge.

*) Grev *Roy* var i Følge med *Marquis Villars*, der Aaret 1683 kom som fransk Ambassadeur til Kjöbenhavn. Roy blev af Christian V udnævnt til General-Feldmarskalk. Den franske Flaade, 22 Skibe stærk, som skulde forene sig med den Danske, anförtes af *Marquis Previlly*. *Villars* blev Aaret 1686 aflöst af Grev *Chivernus* og denne 1688 atter af *Mortangis*.

Disse Ambassadeurer sagde alt dette af Politik grundet i den Frygt, de havde for det store Antal Tropper, Sverrige havde paa Benene.

Da Enkedronningen af Sverrige i Aaret 1684 havde erfaret, at Kongen af Danmark havde berövet hendes Broder, Hertugen af Holsten-Gottorp, hans Stater, forekastede hun Oxenstjerne, at det var Frugten af hans Raad at drage sig ud af Alliancen med Frankerige. Den danske Gesandt havde den 7 Julii s. A. en Audience hos Kong Carl XI, erklærede tört, at Kongen hans Herre havde sat sig i Besiddelse af hele Holsten og önskede at vide, om hans svenske Majestæt havde noget derimod at indvende. Denne svarede kuns med en Forsikkring om at ville vedligeholde en god Forstaaelse imellem de nordiske Hoffer. I Aaret 1686 satte de Danske ved Beleiringen af Hamborg de Svenske i nogen Uroe og foranledigede nye Klager over Brudet med Frankerige. Men da man vilde vide, at Christian V havde begyndt sit Foretagende mod Hamborg uden Ludvig XIV Samtykke og mod hans Raad, og at denne Fyrste var kjed af Alliancen med Danmark deels formedelst hiint Angreb deels formedelst den Svaghed, de Danske havde lagt for Dagen ved at trække Tropperne bort fra Byen; saa troede man, at Frankerige igjen vilde söge Sverriges Alliance.

Det syntes, som de Svenske havde i Sinde at lade 8 til 10000 Mand sætte over til Tydskland for at hjælpe de Brandenburgske og Lyneburgske Tropper i at gjenindsætte Hertugen af Holsteen i hans Lande. Men den Declaration, som Ludvig XIV gjorde Churfyrsten af Brandenburg til Fordeel for Danmark, lammede strax deres Forehavende. Man prisede i Sverrige de Franske, fordi de vidste at beskytte deres Allierede uden dog at understötte dem til nye Entrepriser. Lilierot paa sin Side stræbte at overbevise det svenske Ministerium om, at der kuns gaves eet Middel til at hjælpe Hertugen — Frankeriges Venskab. I November 1686 foreslog Carl XI i sit Raad at sætte Tropper over Havet for i Forening med Lyneburg at indsætte Hertugen i hans Stater, men alle Rigsraaderne med Undtagelse af Oxenstjerne, som ene stemmede for denne Expedition, viste med flere gode Grunde, at denne Fremgangsmaade vilde fremkalde en nye Krig, og Kongen, som i Begyndelsen var af Oxenstjernes Mening, blev nödt til at helde til deres Side.

Man havde i Sverrige ikke bemærket, at Ludvig XIV havde en Minister ved de Conferencer, som fandt Sted i Altona for at jevne Striden med Holsten-

Gottorp. Da man endelig erfarede, at *Abbed Bidal* var beordret til at mægle Fred, saa mente nogle af de svenske Rigsraader, at Ludvig var i Danmarks Interesse, og at Hertugen intet godt havde at vente af denne Mægling; andre derimod mente, at intet var Hertugen fordelagtigere end at have en saa ædelmodig og retfærdig Konge til Dommer som Ludvig XIV, hvem Hertugen skyldte hans første Restitution.

I Begyndelsen af 1688 befalede Carl XI hans Land- og Söe-Officerer at holde sig krigsfærdige, som for at komme Hertugen til Hjælp med væbnet Haand, hvis man intet kunde udrette med det Gode. Men disse Bevægelser vare kuns skrömtede, da han ikke vilde begynde paa Krig uden at være vis paa Churfyrsten af Brandenburg og Hertugen af Zelle. Derfor glædede han sig saameget mere over det franske Hof's Forestillinger til Kongen af Danmark om i Mindelighed at bilægge Striden. Denne Leilighed greb *Gustav de la Gardie* til at stemme Carl for Frankerige.

Piquetiere, som egentlig ikke havde nogen offentlig Character som fransk Gesandt i Sverrige, pleiede hemmelige Conferencer med Bjelke, og foreholdt ham Umuligheden i, at Frankerige kunde opgive ten troc Allieret, som Kongen af Danmark, eller forbinde sig med Sverrige, naar denne Magt ikke tillige vilde optage Danmark i Alliancen. Bjelke invendte, at den Gottorpske Affaire vilde være en væsentlig Hindring; men han foreslog imidlertid *Piquetiere* at vedligeholde de hemmelige Conferencer for mucligen at træffe en Overeenskomst. *Piquetiere* indberettede denne Samtale til sit Hof; men da de danske Ministre allerede klagede over Ludvigs Eftergivenesshed mod Sverrige og over de hemmelige Underhandlinger, som *Piquetiere* drev, saa fik denne Befaling at være overmaade forsigtig og ikke vække de Allieredes Skinsyge til liden Nytte.

Den 27 November 1688 havde Lilierot en Samtale med Croissy og erklærede, at Sverrige aldeles ingen Fordeel kunde have af den forestaaende Krig i Tyskland; Brandenburg var allieret, og fra Danmark, som var i Frankeriges Skyts, kunde heller ingen Erobring gjøres. Naar Hertugen af Holsten derfor var fyldestgjort, vilde Danmark og Sverrige rimeligviis slutte sig til hinanden indbyrdes og til Frankerige i en Triple-Alliance. Efterretningen om denne Samtale havde i Sverrige den Virkning, at Oxenstjerne begyndte at beklage sig over Keiseren. Gyldenstolpe yttrede i en privat Samtale med *Piquetiere* omtrent det

samme, som Lilierot havde sagt; men lagde til, at Gottorps Satisfaction nødvendig maatte gaae forud, eftersom Keiseren og de tyske Fyrster havde givet Sverrige sikkert Haab om Udvidelse paa Danmarks Bekostning. Dog uagtet alle disse Udsigter til en venskabelig Overeenskomst og Forlig, anholdt Lilierot alligevel mod Slutningen af dette Aar Ludvig XIV om at trække sine Tropper ud af Tyskland.

Forliget til Altona Aaret 1689 var mere at ansee som en Følge af den Brandenburgske Churfyrstes og andre tyske Fyrsters Forestillinger end som en Virkning af det franske Hofs Bestræbelser for Hertugen af Holsten-Gottorps og Sverriges Interesse.

Ved dette Program indbydes de gode Borgere, som elske Fædrelandet, ære Kongen og ynde Videnskaberne, til at bivaane den ved Sorøe Academie i Anledning af Hs. Majestæts vor allernaadigste Konges Fødselsdag anordnede Fest den 28 Januar. Høitideligheden tager sin Begyndelse om Formiddagen Kl. 11 i Academiets Solennitets-Sal, hvor der af Lector Dr. *Estrup* holdes Tale paa Dansk over *Grunden til den Forkjærlighed, store Fyrter have havt for Historiens Studium.*
